

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN
TUOMIO (laajennettu neljäs jaosto)

25 päivänä maaliskuuta 1999 *

Asiassa T-37/97,

Forges de Clabecq SA, Belgian oikeuden mukaan perustettu yhtiö, konkurssissa, kotipaikka Clabecq (Belgia), edustajinaan pesänhoitajina toimivat asianajajat Alain Zenner, Dominique Jossart, Gérard Leplat ja Gilbert Demez, tässä oikeudenkäynnissä edustajana asianajaja Pierre-Paul van Gehuchten, Bryssel, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Louis Schiltz, 2 rue du Fort Rheinsheim,

kantajana,

jota tukevat

Belgian kuningaskunta, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston pääneuvonantaja Jan Devadder, avustajinaan asianajajat Jean-Marie de Backer, Georges Vandersanden, Olivier Ralet ja Laure Levi, Bryssel, prosessiosoite Luxemburgissa Belgian suurlähetystö, 4 rue des Girondins,

Région wallonne, edustajinaan asianajajat Jean-Marie de Backer, Georges Vandersanden ja Olivier Ralet, Bryssel, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Myson SARL, 30 rue de Cessange,

ja

Société wallonne pour la sidérurgie SA (SWS), Belgian oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Liège (Belgia), edustajinaan asianajajat Jean-Marie

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

de Backer, Georges Vandersanden ja Olivier Ralet, Bryssel, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Myson SARL, 30 rue de Cessange,

väliintulijoina,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellinen neuvonantaja Gérard Rozet, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen osaston virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii tiettyjen kantajan hyväksi toteutettujen rahoitustoimenpiteiden toteamisesta yhteismarkkinoille soveltumattomiksi 18 päivänä joulukuuta 1996 tehdyn komission päätöksen kumoamista,

**EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIN (laajennettu neljäs jaosto),**

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja R. M. Moura Ramos sekä tuomarit R. García-Valdecasas, V. Tiili, P. Lindh ja P. Mengozzi,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 18.11.1998 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

- 1 Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksessa (jäljempänä perustamissopimus tai EHTY:n perustamissopimus) kielletään valtiontukien myöntäminen terästeollisuusyrityksille, sillä sen 4 artiklan c alakohdassa määrätään, että hiilen ja teräksen yhteismarkkinoille soveltumattomana pidetään ”valtioiden muodossa tai toisessa myöntämä[ä] tuk[ea] tai avustuks[ia] taikka määrääm[ä] erityismaksu[ja]”, minkä vuoksi ne kielletään tässä sopimuksessa määrättyin edellytyksin.
- 2 Perustamissopimuksen 95 artiklan ensimmäisessä ja toisessa kohdassa määrätään seuraavaa:

”Kaikissa niissä tapauksissa, joista ei määrätä tässä sopimuksessa ja joissa komission päätös tai suositus osoittautuu tarpeelliseksi 2, 3 ja 4 artiklassa määrättyjen yhteisön tavoitteiden saavuttamiseksi hiilen ja teräksen yhteismarkkinoiden toiminnassa 5 artiklan mukaisesti, päätös voidaan tehdä tai suositus

antaa sen jälkeen kun neuvoston yksimielinen puoltava lausunto on saatu ja neuvoa-antavaa komiteaa kuultu.

Mahdollisesti sovellettavat seuraamukset määrätään samassa päätöksessä tai suosituksessa samaa menettelyä noudattaen.”

- 3 Voidakseen vastata terästeollisuusalan rakennemuutoksen asettamiin vaatimuksiin komissio otti perustamissopimuksen 95 artiklan edellä mainittujen määräysten perusteella 80-luvulta lähtien käyttöön yhteisön tukijärjestelmän, jonka nojalla terästeollisuudelle voidaan myöntää valtiontukea tietyissä tyhjentyvästi luetelluissa tapauksissa. Ajanjaksona, josta tässä tapauksessa on kysymys, oli voimassa se terästeollisuuden valtiontukea koskeva yhteisön säännöstö, joka on vahvistettu terästeollisuudelle myönnettävää tukea koskevista yhteisön säännöistä 27 päivänä marraskuuta 1991 tehdyllä komission päätöksellä N:o 3855/91/EHTY (EYVL L 362, s. 57; jäljempänä tukisäännöstö).
- 4 Tukisäännöstön 1 artiklan 1 kohdan mukaan ”[j]äsenvaltion tai paikallisten viranomaisten terästeollisuudelle antamaa tukea tai missä tahansa muodossa valtion varoista annettua tukea — — voidaan pitää yhteisön tukena ja siten yhteismarkkinoiden toimintaan soveltuvana vain, jos se on 2—5 artiklan määräysten mukaista”. Saman artiklan 2 kohdan mukaan ”[t]uen käsite kattaa myös tukiosat, jotka sisältyvät valtion varojen siirtämiseen, esimerkiksi omistusyhteydet, pääoman lisäykset tai vastaavat jäsenvaltioiden paikallisten viranomaisten tai järjestöjen terästeollisuuden yritysten hyväksi tekemät toimenpiteet — — , joita ei voi pitää todellisena markkinatalouden yhtiöiden tavanomaisen käytännön mukaisena riskipääoman sijoittamisena.”
- 5 Tukisäännöstön 2—5 artiklassa määrätään mahdollisuudesta pitää tietyillä edellytyksillä yhteismarkkinoille soveltuvina tukea, joka on tarkoitettu kattamaan terästeollisuuden yritysten kulut tutkimus- ja kehityshankkeista tai helpottamaan laitosten mukauttamista uusiin ympäristönsuojelua koskeviin

normeihin vähintään kaksi vuotta ennen näiden sääntöjen voimaantuloa, EHTY-terästeollisuustuotantonsa lopullisesti lopettaville yrityksille myönnettävää tukea, työelämän ulkopuolelle tai ennenaikaisesti eläkkeelle siirtyneille työntekijöille maksettaviin avustuksiin tarkoitettua tukea ja tiettyjä tukia Kreikassa, Portugalissa ja entisessä Saksan demokraattisessa tasavallassa sijaitseville yrityksille. Tukisäännöstössä ei sallita toimintatukea eikä rakennemuutostukea, paitsi jos kysymys on laitosten sulkemiseen myönnettävästä tuesta.

Tosiseikat

- 6 Kantaja on Belgian oikeuden mukaan perustettu terästeollisuusyritys, joka toimintansa aikana tuotti sulaa terästä ja valmiita levytuotteita, kuten teräslevyjä ja laattateelmiä.
- 7 Région wallonnen (jäljempänä Vallonian maakunta) täysin omistaman yhtiön Société wallonne pour la sidérurgie SA:n (jäljempänä SWS) tehtävänä on toteuttaa yksityisten yritysten etujen mukaisia toimenpiteitä, jotka liittyvät maakunnan talouspolitiikkaan terästeollisuusosalalla.
- 8 Kantajalle laadittiin tervehdyttämissuunnitelma 80-luvun ensimmäisellä puoliskolla ja siinä yhteydessä sille myönnettiin useita investointiluottoja. Suurimmalle osalle näistä luotoista oli annettu valtion takaus. Ensimmäinen luotto oli 1,5 miljardia Belgian frangia (BEF), toinen 850 miljoonaa BEF ja kolmas 1,5 miljardia BEF. Neljäs eli viimeinen näitä luotoista myönnettiin vuonna 1985, ja se oli 650 miljoonaa BEF. Näitä valtion takaamia luottoja kutsutaan yhteisesti SNCI-lainoiksi (kansallisen yritysluottoyhtiön kanssa tehdyt lainasopimukset). Komissio antoi 16.12.1982 ja 31.7.1985 tekemillään päätöksillä tietyillä edellytyksillä luvan toteuttaa osan tästä tervehdyttämissuunnitelmasta, muun muassa ensimmäisen, 1,5 miljardin BEF:n suuruisen luoton ja neljännen, 650 miljoonan BEF:n suuruisen luoton.

- 9 Myös Compagnie belge pour le financement de l'industrie (jäljempänä Belfin), joka oli perustettu hoitamaan Belgian teollisuuden rakennemuutoksen vaatimien investointien rahoitusta ja joka oli puoliksi julkisessa omistuksessa, myönsi kantajalle useita lainoja rahoituslaitoksilta lainaamistaan varoista; vuonna 1988 kantajalle myönnettiin 104 miljoonan BEF:n luotto ja vuonna 1989 jälleen 196 miljoonan BEF:n luotto, jotka uudistettiin vuonna 1991 annetulla 300 miljoonan BEF:n luotolla, ja vuonna 1994 kantajalle myönnettiin 200 miljoonan BEF:n luotto, joka korvasi vuonna 1987 annetun lainan.
- 10 Belgian pysyvä edustusto Euroopan unionissa ilmoitti 25.6.1996 päivätyllä kirjeellä komissiolle tukisäännösten 6 artiklan 2 kohdan mukaisesti suunnitelmasta, jolla pyrittiin kantajan toiminnan säilyttämiseen. Yrityksen liiketoiminnan kannalta suunnitelma merkitsi, että integroitu tehdas säilytetään mutta sen kapasiteettia pienennetään. Taloudelliselta kannalta suunnitelma, sellaisena kuin se ilmoitettiin komissiolle, muodostui yhtäältä ”täydentävistä toimenpiteistä”, joita olivat SWS:n tekemä 1,5 miljardin BEF:n pääomasijoitus ja yrityksen velkojen uudelleenjärjestely SNCI:n ja Belfinin kanssa tehdyillä sopimuksilla, ja toisaalta siitä, että SWS hankki omistukseensa yhtiötä johtavien omistajasukujen intressejä edustavan yhtiön Socindusin omistaman 21,3 prosentin suuruisen osuuden. SWS omisti sen jälkeen 60,3 prosenttia osakkeista, ja loppuosan omistivat yksityiset osakkeenomistajat.
- 11 Ennen edellä mainitun suunnitelman laatimista yrityksen terveydentilasta tehtiin useita tutkimuksia, esimerkiksi konsulttien Laplace Conseil'n ja Davy Clecimin yrityksen pyynnöstä tekemät tutkimukset. Vallonian maakunnan pääministeri Collignon antoi lisäksi kantajana olevan yrityksen hallituksen puheenjohtajan Gandois'n tehtäväksi tutkia Vallonian terästeollisuuden elinkelpoisuutta ja tämän elinkelpoisuuden vahvistamiseksi tarvittavia toimenpiteitä erityisesti kantajan osalta. Näissä kolmessa lausunnossa esitettiin yksimielisesti, että kantajan toiminnan jatkumisen takaaminen edellytti radikaaleja ja nopeita toimenpiteitä. Kun komissio tuolloin tiedusteli SWS:ltä, miten tämä aikoi toimia kantajan suhteen, SWS ilmoitti, että se pyrkii ”välttämään yrityksen konkurssin tekemällä Forgesin velkojen ja pankkien kanssa kaikki mahdolliset sopimukset, jotta vältettäisiin taloudellinen ja sosiaalinen katastrofi”, ja totesi, että ”pääministerin pyynnöstä SWS ei tee mitään lopullista päätöstä Forges de Clabecqin osalta, ennen kuin Vallonian maakunnan hallitus on voinut analysoida Gandois'n lausunnossa tehtyjä päätelmiä”.

- 12 Ilmoituksen saatuaan komissio pyysi 5.7.1996 päivätyllä kirjeellä lisätietoja Belgian pysyvältä edustustolta Euroopan unionissa. Komissio halusi muun muassa tietää, oliko toteutettu muita kuin sille ilmoitettuja toimenpiteitä. Komissio huomautti tältä osin, että ilmoituksessa ei ollut mitään tietoja kantajan velkoja koskevan uudelleenjärjestelyn ehdoista eikä siitä, mikä on tilanne Vallonian maakunnan vuoden 1992 lopulla myöntämän 500 miljoonan BEF:n lainan osalta, jota komissio ei ollut pitänyt tukena edellyttäen, että tietyt, muun muassa korkokantaa koskevat edellytykset täyttyvät. Komissio totesi lisäksi, että Belgian lehdistössä oli kerrottu muistakin toimenpiteistä, kuten uusien lainojen myöntämisestä kantajalle. Belgian pysyvä edustusto antoi tämän kirjeen tiedoksi Vallonian maakunnalle.

- 13 Belgian viranomaiset toimittivat lisätiedot 23.7.1996 päivätyssä kirjeessä. Vuonna 1992 annetusta 500 miljoonan BEF:n lainasta todettiin, että ”[kantajan] hallituksen kiireellisen pyynnön vuoksi ja tarvittavan pankkien ja tavarantoimittajien tuen saamiseksi tutkimukselle ja saneeraussuunnitelmalle” SWS päätti vuonna 1996 antaa anteeksi kaikkiaan 555 miljoonan BEF:n suuruisen velan. Kirjeessä täsmennettiin, että velan anteeksiantaminen ei ollut tukea, koska kantaja ei kuitenkaan olisi missään vaiheessa pystynyt maksamaan sitä.

- 14 Velkojen uudelleenjärjestelyn osalta kirjeen liitteenä oli asiakirjoja SNCI:n ja Belfinin välisestä periaatesopimuksesta, jonka mukaan lainojen takaisinmaksuaikaa pidennetään kolmella vuodella. Tähän periaatesopimukseen liittyi useita ehtoja, muun muassa se, että Euroopan yhteisö antaa myönteisen lausunnon kantajan pääomankorotuksesta.

- 15 Seuraavaksi kirjeessä täsmennettiin, että SWS oli myöntänyt kantajalle 200 miljoonan BEF:n suuruisen siirtymäajan luoton suunnitellun pääomankorotuksen ennakkona. Ennako oli välttämätön, jotta kantaja saattoi jatkaa toimintaansa komission päätöstä odottaessa. Kirjeessä todettiin, että muitakin ennakkoja tarvitaan vielä epäilemättä.

- 16 Kirjeessä korostettiin, että suunnitelmaan sisältyvät toimenpiteet eivät kuitenkaan olleet valtiontukea, koska niihin ei käytetty julkisia varoja ja koska kyse oli markkinatalouden ehdoin toimivan yksityisen järkevän sijoittajan toiminnasta. SWS ei sitä paitsi aikonut pysyä kantajan enemmistöosakkaana. Kirjeessä todettiin vielä, että jos komissio haluaa, SWS voi toimittaa sille vielä muita lisätietoja tai tutkia komission ehdottamia mahdollisia muutoksia.
- 17 Tukisäännösten 6 artiklan 4 kohdan mukaisessa, 11.10.1996 julkaistussa tiedonnannossa (EYVL 1996, C 301, s. 4) komissio kehotti Belgian hallitusta ja kaikkia muita, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa.
- 18 Vallonian maakunnan teräteollisuusyritys Forges de Clabecqin hyväksi toteuttamia rahoitustoimenpiteitä koskevassa, 18 päivänä joulukuuta 1996 tehdyssä komission päätöksessä 97/271/EHTY Teräs EHTY — Forges de Clabecq (EYVL 1997, L 106, s. 30; jäljempänä riidanalainen päätös) määrätään seuraavaa:

”1 artikla

[Tukisäännösten] 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja tukia ovat Belgian Forges de Clabecqin hyväksi toteuttamat seuraavat toimenpiteet:

— pääomasijoitus 1,5 miljardia Belgian frangia,

— valtion takaukset Belfinin ja SNCI:n lainoille,

- anteeksianto 802,3 miljoonan Belgian frangin velalle (SA Forges finances: 302,2 miljoonaa Belgian frangia ja SWS: 500 miljoonaa Belgian frangia),

- siirtymäajan luotot, yhteensä 700 miljoonaa Belgian frangia.

2 artikla

Edellä 1 artiklassa mainitut tuet ovat yhteismarkkinoille soveltumattomia, koska ne eivät ole [tukisäännöstön] 2—5 artiklan säännösten mukaisia mainitun [tukisäännöstön] 1 artiklan 2 kohdassa edellytetyllä tavalla, ja ovat niin ollen kiellettyjä perustamissopimuksen 4 artiklan c alakohdan nojalla.

3 artikla

Belgian on poistettava kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen ilmoittamisesta 1 artiklassa mainitut tuet ja perittävä takaisin jo maksetut laittomat tuet korkoineen tuen myöntämispäivästä alkaen.

— — ”

- 19 Forges de Clabecqin hallitus jätti 19.12.1996 hakemuksen yrityksen asettamisesta konkurssiin. Yritys asetettiin konkurssiin Tribunal de commerce de Nivellesin 3.1.1997 antamalla päätöksellä.
- 20 Riidanalainen päätös annettiin tiedoksi Belgian viranomaisille 23.1.1997 päivättyllä kirjeellä ja julkaistiin *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* 24.4.1997.
- 21 Yksityisen sijoittajan Duferco-konsernin aloitteesta perustettu uusi yhtiö Duferco Clabecq on myöhemmin vuonna 1997 ostanut kantajan omaisuuden. Belgian konkurssilainsäädännön mukaan Duferco Clabecqin ei tarvinnut ottaa vastattavakseen kantajan velkoja. Komissio on hyväksynyt tietyt SWS:n Duferco Clabecqin hyväksi toteuttamat toimenpiteet sillä perusteella, että ne ovat markkinatalouden ehdoin toimivien yhtiöiden tavanomaisen käytännön mukaisia riskipääoman sijoituksia.

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten sekä väliintulijoiden vaatimukset

- 22 Kantaja on nostanut tämän kanteen yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 25.2.1997 jättämällänsä kannekirjelmällä. Asia osoitettiin viiden tuomarin jaostoon. Kantaja oli kannekirjelmässään pyytänyt, että asia osoitettaisiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen täysistunnon käsiteltäväksi. Jaosto ei hyväksynyt tätä pyyntöä.
- 23 Kantaja on tuomioistuimeen 6.3.1997 jättämällänsä erillisellä asiakirjalla hakenut maksutonta oikeudenkäyntiä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi tämän hakemuksen 29.9.1997 antamallaan määräyksellä.

- 24 Vastaaja on tuomioistuimeen 21.3.1997 jättämässään asiakirjassa esittänyt oikeudenkäyntiväitteen. Kantaja on esittänyt huomautuksensa oikeudenkäyntiväitteestä 2.5.1997. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin antoi 11.7.1997 määräyksen, että oikeudenkäyntiväite käsitellään pääasian yhteydessä.
- 25 SWS, Belgian kuningaskunta ja Vallonian maakunta toimittivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 24.6., 23.7 ja 25.7.1997 kukin väliintulohakemuksen, jossa ne pyysivät saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen kantajan vaatimuksia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen laajennetun kolmannen jaoston puheenjohtaja hyväksyi 31.10.1997 antamallaan määräyksellä SWS:n, Belgian kuningaskunnan ja Vallonian maakunnan väliintulijoiksi tukemaan kantajan vaatimuksia.
- 26 Kantaja on vastauskirjelmässään ehdottanut tiettyjä prosessinjohtotoimenpiteitä ja toissijaisesti asian selvittämistoimia. Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli saanut asiakirja-aineistosta riittävät tiedot asiasta, se päätti olla ryhtymättä prosessinjohtotoimenpiteisiin tai asian selvittämistoimiin.
- 27 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn. Asianosaisten ja väliintulijoiden lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin suullisiin kysymyksiin kuultiin 18.11.1998 pidetyssä julkisessa istunnossa.
- 28 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen ja

— päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta säännösten mukaisesti.

9 Vastaaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

- jättää kanteen tutkimatta tai toissijaisesti hylkää sen perusteettomana ja
- velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

30 Väliintulijat vaativat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

- kumoaa riidanalaisen päätöksen ja
- velvoittaa vastaajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Tutkittavaksi ottaminen

Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet ja niiden perustelut

31 Vastaaja väittää, että kanne on nostettu liian myöhään. Vastaaja ei kiistä, että kanne on nostettu kuukauden kuluessa siitä, kun päätös annettiin tiedoksi 23.1.1997. Vastaaja kuitenkin katsoo, että määräaika kanteen nostamiselle ei alkanut kulua siitä, kun päätös annettiin tiedoksi Belgian valtiolle, vaan pikemminkin siitä, kun kantaja sai tiedon päätöksestä. Vastaajan mukaan tässä tapauksessa on selvää, että tämä tapahtui jo paljon ennen 23. päivää tammikuuta

1997. Vastaajan mukaan tämä käy ilmi etenkin siitä, että Tribunal commercial de Nivelles on 3.1.1997 antamassaan tuomiossa todennut kantajan jättäneen konkurssihakemuksen 19.12.1996 ”Euroopan yhteisöjen komission 18.12.1996 tekemän päätöksen vuoksi”.

- 32 Vastaaja katsoo, että yhden kuukauden määräajan on näissä olosuhteissa katsottava alkaneen 18.12.1996. Vastaajan mukaan kanne on tämän vuoksi jätettävä tutkimatta, koska se on nostettu myöhässä.
- 33 Toissijaisesti vastaaja toteaa, että jos kantaja katsoi, ettei sillä ollut tarkkaa tietoa päätöksestä, sen olisi pitänyt kohtuullisen ajan kuluessa pyytää nähtäväkseen päätöksen teksti, mitä se ei ole tehnyt.
- 34 Väitteidensä tueksi komissio viittaa erityisesti yhteisöjen tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa 172/83 ja 226/83, Hoogovens Groep vastaan komissio, 19.9.1985 antamaan tuomioon (Kok. 1985, s. 2831), asiassa 236/86, Dillinger Hüttenwerke vastaan komissio, 6.7.1988 antamaan tuomioon (Kok. 1988, s. 3761) ja asiassa C-180/88, Wirtschaftsvereinigung Eisen- und Stahlindustrie vastaan komissio, 6.12.1990 antamaan tuomioon (Kok. 1990, s. I-4413) sekä yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-102/92, Ferriere Acciaierie Sarde vastaan komissio, 5.3.1993 antamaan määräykseen (Kok. 1993, s. I-801), johon viitataan myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-465/93, Consorzio gruppo di azione locale ”Murgia Messapica” vastaan komissio, 19.5.1994 antamassa tuomiossa (Kok. 1994, s. II-361, 29 kohta).
- 35 Kantaja huomauttaa, että kanne voidaan tehokkaasti nostaa vasta sitten, kun henkilö, jota asia koskee, tuntee komission päätöksen perustelut. Kantaja oli saanut tietoonsa päätöksen tekstin silloin, kun se annettiin tiedoksi. Kantaja toteaa tältä osin, että se oli pian päätöksen tekemisen jälkeen ottanut yhteyttä komissioon saadakseen päätöksen tekstin, mutta komissiosta oli vastattu kantajalle, ettei päätöstä voitu lähettää sille, ennen kuin se on virallisesti annettu tiedoksi Belgian valtiolle.

- 36 Kantaja toteaa lisäksi, että komissio on tulkinnut oikeuskäytäntöä virheellisesti. Kyseinen oikeuskäytäntö koskee tosiseikkoja, jotka poikkeavat täysin tämän asian tosiseikoista. Komission mainitsemat tuomiot ja määräykset koskevat nimittäin tilannetta, jossa EHTY:yn liittyvää päätöstä ei ole annettu tiedoksi eikä julkaistu, ja niiden mukaan kanne voidaan nostaa kuukauden kuluessa päätöksen tosiasiallisesta tiedoksisaamisesta, jos kantaja on kohtuullisen ajan kuluessa pyytänyt päätöksen esittämistä.
- 37 Lopuksi kantaja huomauttaa, että kannetta ei kuitenkaan ole mahdollista nostaa ennen tiedoksiantoa, koska EHTY:n perustamissopimuksen 15 artiklan mukaan päätöksellä ei voi olla oikeudellisia vaikutuksia, ennen kuin se on annettu tiedoksi.
- 38 Belgian hallitus tukee kantajan väitteitä ja niiden perusteluja.
- 39 Vallonian maakunta ja SWS huomauttavat, että päätös on annettu tiedoksi ja että kanne on nostettu tiedoksiantamisesta alkaneessa yhden kuukauden määräajassa, jota on pidennetty välimatkan vuoksi. Nämä väliintulijat katsovat, että perustamissopimuksen 33 artiklan kolmatta kohtaa on noudatettu täysin ja että kannetta ei näin ollen voida pitää myöhässä nostettuna.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 40 Perustamissopimuksen 33 artiklan kolmannen kohdan mukaan kumoamiskanne ”on pantava vireille yhden kuukauden kuluessa päätöksen tai suosituksen julkaisemisesta tai tiedoksi antamisesta”. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että oikeusvarmuuden periaatteen mukaan oikeussubjektien on voitava luottaa tämän määräyksen selvään sanamuotoon. Kanteen nostamista koskevien määräaikojen on tämän vuoksi katsottava alkavan komission päätösten ja suositusten tiedoksi antamisesta tai julkaisemisesta.

- 41 Riidanalainen päätös on tässä tapauksessa annettu tiedoksi Belgian valtiolle kirjeellä 23.1.1997 ja julkaistu *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* 24.4.1997. Tästä seuraa, että kannetta ei ole pantu vireille myöhässä, sillä se on nostettu 25.2.1997 eli selvästi ennen julkaisupäivästä alkavan yhden kuukauden määräajan päättymistä; määräaikaa lisäksi pidennetään välimatkan vuoksi kahdella päivällä, jos kanteen nostaa Belgiaan sijoittautunut henkilö.
- 42 Kuten kantaja on perustellusti todennut, oikeuskäytäntö, johon komissio on viitannut tukeakseen oikeudenkäyntiväitettään, koskee tilannetta, jossa päätöstä ei ole annettu tiedoksi eikä julkaistu ja joka siten poikkeaa oleellisesti nyt kyseessä olevasta tilanteesta.
- 43 Tästä seuraa, että oikeudenkäyntiväite on hylättävä.

Pääasia

- 44 Kantaja ja väliintulijat vetoavat varsinaisesti seitsemään kumoamisperusteeseen. Ensimmäisen kumoamisperusteen mukaan perustamissopimuksen 4 artiklaa on rikottu. Toisen kumoamisperusteen mukaan perustamissopimuksen 95 artiklaa on rikottu. Kolmannen kumoamisperusteen mukaan oikeusvarmuuden periaatetta on loukattu. Neljännen kumoamisperusteen mukaan perustelut ovat puutteelliset. Viidennen kumoamisperusteen mukaan puolustautumisoikeuksia on loukattu. Kuudennen kumoamisperusteen mukaan perusoikeutta työhön on loukattu, EHTY:n ja EY:n perustamissopimusten johdanto-osia ja tavoitteita on rikottu ja suhteellisuusperiaatetta on loukattu. Seitsemännen kumoamisperusteen mukaan yhdenvertaisuusperiaatetta on loukattu.
- 45 Kantaja on tämän kumoamiskanteen yhteydessä toissijaisesti esittänyt lisäksi väitteen tukisäännösten lainvastaisuudesta. Tämän väitteen tueksi on esitetty kolme perustetta. Ensimmäisen perusteen mukaan perustamissopimuksen 95 artiklaa on rikottu. Toinen peruste koskee perustamissopimuksen 67 artiklan

rikkomista ja tarpeen vaatiessa myös ETY:n perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan rikkomista. Kolmannen perusteen mukaan komissio on ylittänyt toimivaltansa, tehnyt ilmeisen arviointivirheen ja loukannut yhdenvertaisuusperiaatetta.

Ensimmäinen kumoamisperuste, jonka mukaan perustamissopimuksen 4 artiklaa on rikottu

Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet ja niiden perustelut

- 46 Kantaja väittää, että toimenpiteitä sen hyväksi ei toteuttanut Vallonian maakunta vaan SWS. Tämä merkitsee, ettei toimenpiteitä voida pitää valtiontukena. SWS on nimittäin yksityisoikeudellinen yhtiö, joka kylläkin on täysin Vallonian maakunnan omistuksessa mutta joka ei millään tavalla ole alisteinen Vallonian maakunnan toiminnalle julkisena viranomaisena ja joka ei saa siltä varoja toimintansa rahoittamiseksi. SWS:n toimenpide liittyi yhtiön asemaan enemmistöosakkaana, eikä se siis ollut julkisista varoista tehty sijoitus. Kantaja toteaa lisäksi, että vaikka SWS oli sen suurin osakkeenomistaja, sillä oli vain 40 prosenttia äänistä.
- 47 Seuraavaksi kantaja toteaa, että markkinatalouden ehdoin toimivan yksityisen sijoittajan periaatteen soveltaminen ei ole asianmukaista terästeollisuusalalla, koska tämä ala tarvitsee julkista rahoitusta pystyäkseen jatkamaan toimintaansa. Komissio ei tässä tapauksessa myöskään ole tutkinut tätä periaatetta huolellisesti ja erillään muista tekijöistä. Tältä osin kantaja huomauttaa, ettei komissio ole esittänyt mitään sellaista asiakirjaa, jonka perusteella kantaja tai ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien voisi saada selville, missä olosuhteissa asiakirjaaineistoa tutkittiin. Kantaja huomauttaa myös, että päätöksessään komissio vain toteaa, että ”tukea oletetaan annetun, kun osakepääomaltaan yksityisen ja julkisen sektorin keskellä jakautuvaan yritykseen sijoitetun julkisen pääoman osuus ylittää huomattavasti alkuperäisen osuuden ja kun yksityisten osakkeiden vetäytyminen johtuu pääasiallisesti yrityksen kannattavuuden heikoista näkymistä” (riidanalaisen päätöksen perusteluosan V kappaleen viides kohta).

Tällaiselle olettamalle ei ole kantajan mukaan mitään perustaa yhteisön oikeudessa. Komission oletama perustuu lisäksi virheellisiin tosiasiaväittämiin. Kantaja toteaa erityisesti, että aikaisempi suurin osakkeenomistaja Socindus oli edelleen väittänyt uskovansa siihen, että yrityksen kilpailukyky onnistutaan palauttamaan. Tämän yksityisen osakkeenomistajan vetäytyminen johtui kantajan mukaan yksinomaan siitä, ettei sillä ollut varaa osallistua tervehdyttämissuunnitelmaan.

- 48 Kantaja toteaa lisäksi, että kysymys on valtiontuesta ainoastaan silloin, kun ei ole objektiivisia syitä olettaa, että toimenpiteiden kannattavuus olisi riittävä. Tältä osin kantaja huomauttaa, että komission riidanalaisessa päätöksessä esittämä tosiasiaväittäjä, jonka mukaan riippumaton asiantuntija ei ollut suositellut tervehdyttämissuunnitelman toteuttamista, on virheellinen. Laplace Conseil'n ja Davy Clecimin lausuntojen mukaan on mahdollista, että yrityksestä tulee kannattava. Gandois'n lausunto oli kantajan mukaan puolueellinen, koska Gandois oli tuolloin sekä kantajan erään belgialaisen kilpailijan että Ranskan terästeollisuuden etuja valvovan järjestön palveluksessa. Kantaja on lisäksi istunnossa korostanut markkinoiden uskoneen toimenpiteiden kannattavuuteen. Pörssin myönteinen reaktio kyseisiin toimenpiteisiin on kantajan mukaan tärkeä osoitus tästä.
- 49 Lopuksi kantaja huomauttaa, että komission toteamus, jonka mukaan "valtio asettu[i] yksityisen sijaan" yrityksen hallinnossa ja osakkeenomistuksessa, on merkityksetön, koska perustamissopimuksen 83 artiklan mukaan yhteisön perustamisella ei rajoiteta yksityisiä yrityksiä koskevaa omistusoikeusjärjestelmää. Se, että komissio on tukeutunut edellä mainittuun toteamukseen, on kantajan mukaan johtanut siihen, että julkisia yrityksiä syrjitään suhteessa yksityisiin yrityksiin.
- 50 Kantaja päättelee, että komissio on useista eri syistä tehnyt virheen katsoessaan, että riidanalaiset toimenpiteet ovat perustamissopimuksen 4 artiklan c alakohdassa tarkoitettua valtiontukea.

- 51 Belgian hallituksen mukaan komissio on katsonut virheellisesti, että Belfinin kantajalle myöntämille lainoille oli annettu valtion takaus. Belgian hallitus huomauttaa tältä osin, että valtion takaus koski ainoastaan Belfinin pankeilta ottamia lainoja mutta ei Belfinin yrityksille myöntämiä lainoja. Belfinin ja pankkien sopimussuhteiden ja toisaalta Belfinin ja yritysten sopimussuhteiden välinen olennainen ero oli juuri valtion takaus.
- 52 Toissijaisesti Belgian hallitus huomauttaa, että Belfiniltä lainoja saaneet antoivat aina vastatakauksen Belfinin lainaksi ottamia määriä koskevalle valtion takaukselle, joten valtion takaus oli lopulta luonteeltaan yksityisoikeudellinen. Lainoja saaneet suorittivat nimittäin maksuja ”takurahastoon”, johon Belfinin antamat lainat sidottiin. Belfinin yhtiöjärjestyksen 10 kohdan mukaan Belfinin ottamia lainoja koskevasta valtion takauksesta johtuvat valtion vaatimukset Belfiniä kohtaan maksetaan takurahaston muodostamista varoista ja siihen määrään saakka, kuin rahastossa on varoja. Belgian hallitus päätelee, että vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien katsoisi, että Belfinin antamille lainoille oli annettu takaus, tämä takaus ei ollut valtiontukea. Belgian hallitus toteaa vielä, ettei Belfin ole julkinen yritys, koska yksityiset osakkeenomistajat omistavat siitä 50 prosenttia.
- 53 Muilta osin Belgian hallitus tukee kantajan väitteitä.
- 54 Myös Vallonian maakunta ja SWS tukevat kantajan väitteitä. Ne huomauttavat, että komission käsiteltäväksi saatettu suunnitelma oli välttämätön ja että sen tarkoituksena oli suhteellisen lyhyessä ajassa tehdä kantajasta taloudellisesti kannattava ja parantaa sen taloudellista asemaa. Erityisesti ne toteavat, että 1,5 miljardin BEF:n pääomasijoituksella pyrittiin varmistamaan yrityksen elinkelpoisuus ja tuleva kehitys. Vallonian maakunta ja SWS korostavat myös sitä, että SWS:n toimenpiteet oli rajoitettu vain ehdottoman välttämättömään ja että SWS näin ollen toimi kuten markkinatalouden ehdoin toimiva yksityinen sijoittaja. Samalla nämä väliintulijat toteavat, että markkinatalouden ehdoin toimivan yksityisen sijoittajan toimintaan perustuva arviointiperuste on järjetön, koska vaatimusta ei ole käytännössä mahdollista täyttää. Yksityinen sijoittaja nimittäin yleensä varoo tekemästä pääomasijoituksia vaikeuksissa olevaan yritykseen. Kun komissio asettaa jäsenvaltioille tällaisen vaatimuksen, se jättää

huomiotta jäsenvaltioiden aseman julkisen vallan harjoittajina. Näiden väliintulijoiden mielestä komissio on tässä tapauksessa lisäksi soveltanut arviointiperustetta väärin, koska se ei ole ottanut huomioon sitä, että suunnitelma mahdollisti kantajan elinkelpoisuuden palauttamisen, mikä tapahtui erityisesti sen tuotantokapasiteettia pienentämällä.

55 Vastaaja toteaa aluksi, että perustamissopimuksen 4 artiklan c alakohdan mukaisena valtiontukena on pidettävä kaikkia yrityksen tukemiseksi annettuja raha- tai luontoissuorituksia, jotka eivät ole yrityksen tuottamien tavaroiden tai palvelujen ostajan tai käyttäjän maksusuorituksia; tuen käsite sisältää paitsi konkreettiset etuudet myös toimenpiteet, jotka eri muodoissaan keventävät yrityksen talousarvioon tavallisesti sisältyviä maksuja. Vastaaja huomauttaa myös, että valtiontuen käsite kattaa yhtä hyvin jäsenvaltioiden tai paikallisten viranomaisten suoraan myöntämät tuet kuin tukien jakamista ja hallinnoimista varten perustettujen julkisten tai yksityisten elinten myöntämät tuet.

56 Ottaen huomioon tämän tulkinnan perustamissopimuksen 4 artiklasta vastaaja viittaa SWS:n yhtiöjärjestykseen. Siitä ilmenee muun muassa, että Vallonian maakunta omistaa SWS:n täysin ja että yhtiön tehtävänä on "Vallonian maakunnan terästeollisuusosalalla harjoittaman politiikan tärkeimpänä välineenä" hallinnoida tämän julkisyhteisön omistuksia ja saatavia terästeollisuusosalalla, varmistaa Vallonian maakunnan hallituksen toimenpidepäätösten täytäntöönpano ja niiden omistusosuuksien, obligaatioiden ja korkosaatavien hallinnointi, joita Vallonian maakunnalla näiden päätösten perusteella nyt tai myöhemmin on terästeollisuusyhtiöiden suhteen, sekä niiden ennakkoiden hallinnointi, joita maakunta on antanut tai antaa näille yhtiöille. SWS:n on tässä tarkoituksessa huolehdittava Vallonian maakunnan toimenpiteiden kohteina olevia yrityksiä koskevien päätösten täytäntöönpanosta ja valvonnasta. Vastaaja toteaa lisäksi, että SWS:n yhtiöjärjestyksen mukaan Vallonian maakunta nimittää SWS:n toimitusjohtajan ja varatoimitusjohtajan sekä päättää sen yhtiöjärjestyksen mahdollisista muutoksista ja antaa luvan luovuttaa SWS:n osakkeita, joita eivät kuitenkaan saa omistaa muut kuin Vallonian maakunta itse tai Vallonian maakunnan hallituksen nimeämät julkisessa intressissä toimivat rahoituslaitokset.

- 57 Vastaaja katsoo, että kantajan väitteet, joiden mukaan Forges de Clabecqin hyväksi toteutettavista toimenpiteistä oli päättänyt SWS eikä tätä toimenpidettä rahoitettu valtion varoista, ovat täysin virheellisiä. Tältä osin vastaaja viittaa lisäselvityksenä Belgian lehdistössä ilmestyneisiin artikkeleihin, joissa mainitaan nimenomaisesti Vallonian maakunnan hallituksen päätös ja tarkemmin sanottuna Vallonian maakunnan pääministerin Collignonin päätös 1,5 miljardin BEF:n suuruisen taloudellisen tuen myöntämisestä Forges de Clabecqille. Myös ne tiedot, joita Belgian viranomaiset toimittivat komissiolle kesäkuussa 1996 annetun ilmoituksen yhteydessä, vahvistavat, että Forges de Clabecqia koskevaa päätösprosessia johti Vallonian maakunnan pääministeri. Vastaajan mukaan samaa voidaan päätellä kirjelmistä, joita Vallonian maakunta esitti asiassa T-70/97, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien päätti jättää tutkimatta 29.9.1997 antamallaan määräyksellä. Vallonian maakunta viittasi kirjelmässään ”kesäkuussa 1996 tekemäänsä päätökseen” ja totesi, että ”hankkeen johtamisesta vastasi Vallonian maakunta, joka ilmoitti olevansa valmis toteuttamaan tarvittavat investoinnit”.
- 58 Belgian hallituksen väitteistä vastaaja huomauttaa, että SWS oli liittänyt 23.7.1996 päivätyyn kirjeeseensä tiettyjä Belgian valtiovarainministeriön, SNCI:n ja Belfinin laatimia asiakirjoja, joista ilmeni yksiselitteisesti, että valtion takaus kattoi SNCI:n ja Belfinin antamat lainat samoin kuin lainojen maksun lykkäämisen.
- 59 Seuraavaksi vastaaja huomauttaa, että markkinatalouden ehdoin toimivan sijoittajan periaate sisältyy tukisäännöstöön. Vastaaja korostaa, että tätä periaatetta on sovellettu lukuisissa tapauksissa sen määrittämiseksi, onko kyseessä valtiontuki. Tapauksissa, joissa yritys saa julkisia varoja, komissio tutkii erityisesti, olisiko markkinatalouden ehdoin toimiva sijoittaja hankkinut nämä määrät vastaavassa tilanteessa. Yhteisöjen tuomioistuimien on sitä paitsi useaan kertaan hyväksynyt komission tämän toimintaperiaatteen.
- 60 Lopuksi vastaaja korostaa, että se on kyseistä periaatetta soveltaessaan ottanut huomioon kantajaa koskevan asiakirja-aineiston ja että perustamissopimuksen 83 artikla, johon kantaja on vedonnut, nimenomaan tekee perustelluksi markkinatalouden ehdoin toimivan sijoittajan toimintaan perustuvan arviointiperusteen käyttämisen. Asiantuntijalausunnoista vastaaja toteaa, että ne sisältyivät kokonaisuudessaan komission Belgian viranomaisilta kesäkuussa 1996 ilmoi-

tuksen yhteydessä saamiin asiakirjoihin ja että niissä oltiin yhtä mieltä siitä, että kantajan rahoituksellinen ja taloudellinen tilanne oli erittäin huono. Vastaaja huomauttaa myös, että se on täydellisesti ottanut huomioon kaikki asiantuntijalausunnoissa esiin tuodut seikat.

- 61 Kantaja on vastauskirjelmässään täsmentänyt, ettei kysymys ole siitä, johtiko Vallonian maakunta tervehdyttämissuunnitelmaa, vaan siitä, olivatko yksityisoikeudellinen yhtiö SWS tai sen osakas Vallonian maakunta tehneet päätöksen, joka oli markkinoiden näkökulmasta taloudellisesti perusteltu, vai oliko päätös puhtaasti poliittinen ja vailla järkevää taloudellista perustaa. Toisin sanoen kantaja katsoo, että ”[k]ysymys ei ole siitä, oliko Vallonian maakunta johtanut asiaa, vaan sen arvioimisesta, miten se johti sitä”. Vallonian maakunta on tässä tapauksessa ainoa osakkeenomistaja osakkaassa, jolla on alle puolet äänioikeuksista ja joka on tilapäisesti suurin osakas vaikeuksissa olevassa yhtiössä.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 62 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa aluksi, etteivät kantaja tai väliintulijat ole kiistäneet riidanalaisessa päätöksessä mainittuja toimenpiteiden rahamääriä, joista eräät ovat selvästi suurempia kuin Belgian viranomaisten alun perin ilmoittamat tai muutoin esiin tuomat määrät.
- 63 Seuraavaksi on huomautettava, että perustamissopimuksen 4 artiklan c alakohdassa tarkoitettun tuen käsite sisältää yrityksen tukemiseksi annetut rahan- tai luontoissuoritukset, jotka eivät ole yrityksen tuottamien tavaroiden tai palvelujen ostajan tai käyttäjän maksusuorituksia, ja lisäksi kaikki toimenpiteet, jotka alentavat yrityksen vastattavaksi tavallisesti kuuluvia kustannuksia (asia 30/59, *De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg v. korkea viranomainen*, tuomio 23.2.1961, Kok. 1961, s. 1 ja 39; Kok. Ep. I, s. 69). On selvää, että kaikki toimenpiteet, joita riidanalainen päätös koskee, kuuluvat tämän käsitteen alaan.

- 64 On ensinnäkin kiistatonta, että 1,5 miljardin BEF:n suuruinen pääomasijoitus ja tämän sijoituksen yhteydessä myönnetyt ennakot eivät olleet maksu kantajan valmistamista tuotteista vaan yrityksen tervehdyttämiseen tähtäviä toimenpiteitä. Toimenpiteitä on siis pidettävä yrityksen tukemiseksi annettuina rahasuorituksina, joten niitä voidaan pitää perustamissopimuksen 4 artiklan c alakohdassa tarkoitettuina tukina.
- 65 Seuraavaksi on todettava olevan selvää, että muut toimenpiteet, joita riidanalainen päätös koskee, ovat vapauttaneet kantajan maksuista, jotka sen olisi muutoin pitänyt suorittaa. Velkojen anteeksi antaminen merkitsi, että kantaja vapautui tietyistä sen budjettia rasittavista veloista. Valtion takaukset SNCI:n ja Belfinin antamille lainoille ja siirtymäajan luotot olivat samoin omiaan pienentämään kantajan budjettiin kohdistuvaa painetta.
- 66 On lisäksi todettava, että Vallonian maakunta ja SWS ovat kantajan hyväksi toteutettuja toimenpiteitä perustellakseen väittäneet toimenpiteiden olleen välttämättömiä yrityksen saneeraamiseksi ja peräti sen pelastamiseksi (ks. edellä 54 kohta). Juuri tämä osoittaa, että toimenpiteillä pyrittiin lievittämään kantajan taloudellisia vaikeuksia ja että ne ovat siis tukitoimenpiteitä.
- 67 Tästä seuraa väistämättä, että komissio on perustellusti pitänyt tukena kaikkia niitä toimenpiteitä, joita päätös koskee.
- 68 Siitä, ovatko tuet luonteeltaan valtiontukea, on todettava, että arvioitaessa, onko tuki valtiontukea, ei ole tarpeen tehdä eroa sen mukaan, myöntääkö jäsenvaltio tai aluehallinto tuen suoraan vai myönnetäänkö se valtion tai aluehallinnon tätä tarkoitusta varten perustamien tai nimeämien julkisten tai yksityisten elinten välityksellä (ks. esim. asia 78/76, Steinike & Weinlig v. Saksa, tuomio 22.3.1977, Kok. 1977, s. 595, 21 kohta ja asia C-303/88, Italia v. komissio, tuomio 21.3.1991, Kok. 1991, s. I-1433, 11 kohta; ks. myös tukisäännösten 1 artiklan 2 kohta).

- 69 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kun tämä oikeuskäytäntö otetaan huomioon, on selvästi näytetty toteen, että 1,5 miljardin BEF:n pääomasijoitus, sijoituksen yhteydessä myönnettyt ennakot ja velkojen anteeksi antaminen ovat valtiontukea, koska nämä toimenpiteet on toteuttanut Vallonian maakunnan täysin omistama SWS, joka on sen yhtiöjärjestyksen mukaan "Vallonian maakunnan — — politiikan tärkei[n] väline[—]" ja joka on nimenomaan perustettu "edistämään yksityisten yritysten perustamista, uudelleenjärjestelyä tai laajentamista maakunnan talouden intressissä ja ottaen huomioon maakunnan talouspolitiikan" ja "edistämään julkisia toimenpiteitä talouselämässä". Asiakirja-aineistosta ilmenee lisäksi, että SWS:n toiminta kantajan hyväksi liittyi suoraan Vallonian maakunnan hallituksessa käytyihin keskusteluihin. Vallonian maakunnan pääministeri on eräässä komissiolle osoittamassaan kirjeessä todennut, että komission riidanalaisen päätöksen johdosta "Vallonian maakunta on katsonut, etteivät ne olosuhteet, joiden vuoksi kesäkuussa 1996 tehty päätös osallistua pääomankorotushankkeeseen oli perusteltu, enää ole olemassa, joten se ei enää voi velvoittaa SWS:ää tukemaan yritystä" (vastauksen liite II).
- 70 SNCI:n ja Belfinin antamista lainoista on todettava ensinnäkin, ettei komissio ole pitänyt näitä lainoja sellaisinaan tukena vaan niille annettuja valtion takauksia. Seuraavaksi on todettava, että Belgian hallituksen väitteen, jonka mukaan valtion takaus ei koskenut Belfinin antamia lainoja, osoittaa vääräksi kantajan Belfinille 25.6.1996 osoittama kirje, jonka SWS on liittänyt komissiolle 23.7.1996 osoittamaansa kirjeeseen ja jonka mukaan periaatesopimus Belfinin kantajalle myöntämien luottojen pääoman takaisinmaksun lykkäämisestä kolmella kalenterivuodella edellytti "valtion (julkisen luottolaitoksen) suostuvan, että takaus jatkuu uuteen eräpäivään saakka". Myöskään sitä, että valtion takaukset olivat luonteeltaan valtiollisia, ei voida tehokkaasti kiistää.
- 71 Markkinatalouden ehdoin toimivan yksityisen sijoittajan toimintaan perustuvas- ta arviointiperusteesta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa, että arvioitaessa julkisten viranomaisten jonkin yrityksen hyväksi toteuttamien toimenpiteiden soveltuvuutta yhteismarkkinoille, on asianmukaista soveltaa tätä arviointiperustetta, joka perustuu saajayrityksen mahdollisuuksiin hankkia kyseiset rahamäärät ja jonka avulla tutkitaan, olisiko yksityinen sijoittaja toteuttanut kyseisen järjestelyn samoin edellytyksin (ks. vastaavasti asia C-142/87, Belgia v. komissio, tuomio 21.3.1990, Kok. 1990, s. I-959, 26 kohta ja asia T-16/96, Cityflyer Express v. komissio, tuomio 30.4.1998, Kok. 1998, s. II-757, 51 kohta). Jos kantajan ja väliintulijoiden tavoin väitetään, ettei tämä

arviointiperuste ole terästeollisuusalalla asianmukainen, koska käytännössä tämä ala väistämättä tarvitsee julkisia pääomasijoituksia, väitetään samalla ettei voida periaatteessa soveltaa perustamissopimuksen 4 artiklan c alakohdassa olevaa kieltoa, joka koskee nimenomaan valtioiden myöntämiä tukia tai avustuksia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että markkinatalouden ehdoin toimivan yksityisen sijoittajan toimintaan perustuva arviointiperuste on yhtä asianmukainen EHTY:n perustamissopimuksen 4 artiklan yhteydessä kuin EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan yhteydessä, koska sen avulla voidaan havaita edut, jotka vääristävät tai uhkaavat vääristää kilpailua. Arviointiperuste on lisäksi sisällytetty tukisäännösten 1 artiklan 2 kohtaan, eikä tukisäännösten lainmukaisuutta ole kiistetty tältä osin.

- 72 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle tässä tapauksessa toimitetuista asiakirjoista ja erityisesti ilmoituskirjeestä (kanteen liite 3) ilmenee, että toimenpiteet kantajan hyväksi toteutettiin kantajan ”toiminnan säilymisen varmistamiseksi” ja että SWS:n piti toteuttaa toimenpiteet, koska yhtiötä johtavien omistajasukujen intressejä edustava Socindus, jota pidettiin yrityksen hallinnosta vastaavana yksityisenä osakkeenomistajana, vetäytyi kantajan omistuksesta. Samasta asiakirjasta ilmenee, että kantajan 80- ja 90-luvuilla saamista investointiluotoista huolimatta (ks. edellä 8 ja 9 kohta) sen kilpailuasema ja taloudellinen tilanne heikkenivät jatkuvasti. On täysi syy uskoa, että näissä olosuhteissa kantajan mahdollisuudet löytää yksityinen sijoittaja, joka olisi ollut valmis sijoittamaan yritykseen määriä, jotka olisivat vastanneet riidanalaisen päätöksen kohteena olevia julkisia sijoituksia, olivat vähäiset tai jopa olemattomat. Tältä osin on todettava, ettei pörssin myönteinen reaktio kantajan hyväksi toteutettuihin rahoitustoimenpiteisiin vielä osoita, että yksityiset osakkeenomistajat olisivat olleet valmiita sijoittamaan yritykseen vastaavan suuruisen pääomapanoksen. Kantajan hyväksi toteutetut toimenpiteet eivät myöskään olleet markkinataloudessa toimivien yhtiöiden tavanomaisen käytännön mukaisia riskipääoman sijoituksia, vaan ne päinvastoin olivat hätätoimenpiteitä, joilla pyrittiin yrityksen olemassaolon varmistamiseen. Tämän arvioinnin paikkansapitävyyden vahvistaa se, että kantaja jätti konkurssihakemuksen päivä sen jälkeen, kun se oli saanut tietää, ettei komissio hyväksy toimenpiteitä.

- 73 Lopuksi on todettava, että toisin kuin kantaja antaa ymmärtää, sen enempää se, että SWS oli yrityksen osakkeenomistaja toteuttaessaan edellä mainitut toimen-

piteet sen hyväksi, kuin perustamissopimuksen 83 artiklakaan eivät estä pitämästä toimenpiteitä valtiontukena. Se, että perustamissopimuksen 83 artiklan mukaan ”[y]hteisön perustamisella ei rajoiteta — — yksityisiä yrityksiä koskevaa omistusoikeusjärjestelmää”, ei estä käyttämästä perustamissopimuksen 4 artiklaa sellaisia valtion viranomaisia vastaan, jotka yritysten osakkeenomistajina toteuttavat toimenpiteitä, jotka eivät ole markkinataloudessa toimivien yhtiöiden tavanomaisen käytännön mukaisia riskipääoman sijoituksia. Tältä osin on todettava, että riidanalainen päätös kohdistuu kantajan hyväksi toteutettuihin rahoitustoimenpiteisiin eikä SWS:n asemaan osakkeenomistajana (ks. edellä 18 kohta).

- 74 Edellä olevasta ilmenee, että komission arviointia, jonka mukaan kyseiset toimenpiteet eivät olleet markkinatalouden ehdoin toimivien sijoittajien tavanomaisen käytännön mukaisia riskipääoman sijoituksia, joten niitä oli pidettävä tukisäännösten 1 artiklan 2 kohdassa ja perustamissopimuksen 4 artiklan c alakohdassa tarkoitettuina valtiontukina, ei voida pitää ilmeisen virheellisenä.
- 75 Tästä seuraa, että komissio on perustellusti pitänyt kaikkia kantajan hyväksi toteutuja ja päätöksen kohteena olevia toimenpiteitä julkisina pääomasijoituksina. Ensimmäinen kumoamisperuste on näin ollen hylättävä.

Toinen kumoamisperuste, jonka mukaan perustamissopimuksen 95 artiklaa on rikottu

Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet ja niiden perustelut

- 76 Vallonian maakunta ja SWS toteavat, että kuten komissio on itsekin myöntänyt päätöksessään, kantajan hyväksi toteutetut toimenpiteet eivät kuuluneet tukisäännösten 2—5 artiklan soveltamisalaan. Näissä olosuhteissa komission olisi pitänyt perustamissopimuksen 95 artiklan mukaisesti saattaa asia neuvoston

käsiteltäväksi saadakseen siltä lausunnon siitä, ovatko toimenpiteet mahdollisesti hyväksyttäviä.

- 77 Vastaja huomauttaa, että sillä on perustamissopimuksen 95 artiklan yhteydessä harkintavaltaa, jota sen on käytettävä yhteisen edun toteuttamiseksi. Tämän harkintavallan käyttöä voidaan arvostella vain, jos tosiseikkojen paikkansapitämättömyys tai ilmeinen arviointivirhe on näytetty toteen. Väliintulijat eivät vastaajan mukaan ole esittäneet tällaista näyttöä.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 78 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa aluksi, etteivät asianosaiset ole väittäneet, että kyseiset toimenpiteet eivät kuuluisi mihinkään tukisäännösten 2—5 artiklassa mainituista tukiluokista (ks. edellä 5 kohta).
- 79 Seuraavaksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa, että perustamissopimuksen 4 artiklan c alakohdassa ei kielletä komissiota hyväksymästä poikkeuksellisesti 95 artiklan ensimmäisen ja toisen kohdan nojalla tukia, jotka eivät kuulu tukisäännöstyössä mainittuihin luokkiin (asia T-239/94, EISA v. komissio, tuomio 24.10.1997, Kok. 1997, s. II-1839, 63 ja 72 kohta). Toisin kuin Vallonian maakunta ja SWS väittävät, kysymys ei kuitenkaan ole komission velvollisuudesta vaan ainoastaan tarkoituksenmukaisuusharkinnasta, jota se käyttää katsoessaan, että ilmoitettu tuki on tarpeen niiden tavoitteiden toteuttamiseksi, joihin perustamissopimuksella pyritään, erityisesti ennalta-arvaamattomiin tilanteisiin reagoimiseksi (em. asia EISA v. komissio, samat kohdat). Tästä seuraa, että komissio, jonka on toimittava yhteisen edun mukaisesti, voi käyttää tätä tarkoituksenmukaisuusharkintaa vain poikkeuksellisesti. Tämän tulkinnan oikeellisuuden vahvistaa lisäksi tukisäännösten 1 artiklan 1 kohdassa asetettu periaate, jonka mukaan terästeollisuuden hyväksi toteutettuja toimenpiteitä voidaan pitää yhteismarkkinoiden toimintaan soveltuvina vain, jos ne ovat tukisäännösten 2—5 artiklan määräysten mukaisia (asia T-150/95, UK Steel Association v. komissio, tuomio 25.9.1997, Kok. 1997, s. II-1433, 95 kohta). Tällä järjestelmällä pyritään nimenomaan varmistamaan tasapuoliset kilpailu-

olosuhteet terästeollisuusalalla (em. asia UK Steel Association v. komissio, tuomion 118 kohta; tukisäännösten I osan viides kohta).

- 80 On vielä todettava, että perustamissopimuksen rikkomisen, joka aiheutuu taloudellisista tosiseikoista tai olosuhteista johtuvan tilanteen virheellisestä arvioinnista, voidaan katsoa tapahtuneen vain, jos on näytetty toteen, että komissio on käyttänyt harkintavaltaa väärin taikka perustamissopimuksen määräykset huomioon ottaen tehnyt sitä tilannetta koskevan ilmeisen arviointivirheen, jonka perusteella komission päätös on tehty (yhdistetyt asiat 15/59 ja 29/59, Société métallurgique de Knutange v. korkea viranomainen, tuomio 12.2.1960, Kok. 1960, s. 9 ja asia C-399/95 R, Saksa v. komissio, määräys 3.5.1996, Kok. 1996, s. I-2441, 61 ja 62 kohta).
- 81 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että tässä tapauksessa ei voida millään perusteella ajatella, että komissio olisi tehnyt ilmeisen virheen, kun se ei tehnyt poikkeusta ja antanut lupaa kyseisille tuille. Kun otetaan huomioon, että kantaja oli sen hyväksi toteutetuista useista merkittävistä toimenpiteistä huolimatta melkein konkurssissa, on päinvastoin todettava, ettei komissio toiminut ajattelemattomasti katsoessaan, etteivät suunnitellut uudet toimenpiteet varmistaneet yrityksen elinkelpoisuutta millään aikavälillä eikä perustamissopimuksessa siis ole mainittu mitään sellaista tavoitetta, jonka vuoksi näiden toimenpiteiden hyväksyminen olisi ollut tarpeen. Tilanne, jossa kantaja oli tukitoimenpiteistä päätettäessä, oli lisäksi ennakoitavissa.
- 82 Vuonna 1996 laaditut asiantuntijalausunnot yrityksen tilanteesta ja toteutettavista toimenpiteistä vahvistavat tämän arvioinnin paikkansapitävyyden. Laplace Conseil'n lausunnossa todetaan, että "[s]yy [yrityksen vakavaan tilanteeseen] on Forges de Clabecqin sisällä eli järjestelmässä, joka poistaa vastuun vuorollaan kaikilta toimijoilta: osakkeenomistajilta, hallituksen jäseniltä, johtajilta, toimihenkilöiltä, työnjohdolta ja työntekijöiden edustajilta. Tämä järjestelmä on viimeisten 20 vuoden aikana estänyt henkilöstöhallinnon kehittymisen ja siten yrityksen kilpailukyvyn kehittymisen". Lausunnossa todetaan seuraavaksi, että "Forges de Clabecq on Vallonian terästeollisuusyrityksistä ehdottomasti kaikkein kriittisimmässä tilanteessa" ja että tämän tilanteen valossa "[e]hdotettu rakenemuutos ei ole mikään yleislääke" ja se voi enimmillään "antaa aikaa — — tarvittavien teollisten ja sosiaalisten muutosten tekemiseen". Näinä tarpeellisinä muutoksina lausunnossa mainitaan muun muassa "työntekijämäärän vähentä-

minen noin 650 henkilöllä ennen vuoden 1996 loppua”. Gandois’n lausunnossa todetaan, että kantaja ”on menettänyt elinvoimansa ja sen toiminta jatkuu ainoastaan Vallonian maakunnalta saadun tuen ansiosta”, ja arvioidaan, että yrityksen saneerauksen onnistuminen edellyttää 4,5 miljardin BEF:n suuruista pääomankorotusta. Gandois’n lausunnossa kuitenkin suositellaan, ettei tällaiseen pääomankorotukseen ryhdytä, koska ”se olisi kiellettyä julkista tukea, joka johtaisi ilmeiseen syrjintään terästeollisuusmarkkinoiden eri toimijoiden välisessä kilpailussa. On selvää, ettei markkinatalous voi toimia, jos jäsenvaltiot voivat vapaasti auttaa jotakin yritystä halunsa mukaan”. Lausunnossa päätellään, että ”Forges de Clabecq pystyy tällä hetkellä toimimaan ainoastaan erään osakkeenomistajansa eli Vallonian maakunnan antaman tuen turvin. Tämä tilanne ei voi jatkua pitkään. Parhaimmassa tapauksessa laitoksella voidaan säilyttää sen laajuinen toiminta, että se työllistää 600—700 henkeä.” Ei myöskään ole mitään syytä päätellä, että lausunto olisi puolueellinen.

- 83 Komission ei näin ollen voida todeta tehneen ilmeistä virhettä, kun se päätti olla hyväksymättä kyseisiä tukia sillä perusteella, ettei yksikään niistä tavoitteista, joihin perustamissopimuksella pyritään, tehnyt tarpeelliseksi tukien sallimista. Myös toinen kumoamisperuste on näin ollen hylättävä.

Kolmas kumoamisperuste, jonka mukaan oikeusvarmuuden periaatetta on rikottu

Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet ja niiden perustelut

- 84 Belgian hallitus tähdentää, että komission riidanalaisessa päätöksessään arvoastelemat valtion takaukset olivat todellisuudessa takauksia, jotka koskivat yhtäältä 680 miljoonan BEF:n suuruista erää kantajalle 80-luvun alkupuolella myönnetystä ensimmäisestä investointiluotosta ja toisaalta kantajalle vuonna 1985 viimeiseksi myönnettyä 650 miljoonan BEF:n suuruista luottoa. Belgian hallitus huomauttaa, että nämä kaksi luottoa oli tietyin edellytyksin hyväksytty 16.12.1982 tehdyllä komission päätöksellä (jäljempänä vuoden 1982 päätös) ja

31.7.1985 tehdyllä komission päätöksellä (jäljempänä vuoden 1985 päätös). Komissio on vuonna 1986 jopa vahvistanut antamansa luvan siitä huolimatta, että sen asettama rahoituksellinen alaraja oli ylittynyt.

- 85 Belgian hallitus katsoo, ettei komissio näissä olosuhteissa olisi saanut tutkia näitä samoja toimenpiteitä nyt voimassa olevan tukisäännösten mukaisesti ja katsoa, että toimenpiteet olivat lainvastaisia, sekä määrätä tukia palautettaviksi. Tältä osin Belgian hallitus korostaa, että se on noudattanut komission vuosina 1982 ja 1985 asettamia tuen hyväksymisen ehtoja ja että komissio ei ole missään vaiheessa määrännyt seuraamuksia ehtojen rikkomisen vuoksi.
- 86 Belgian hallitus toteaa lisäksi, etteivät kyseisiä luottoja koskevat takaisinmaksun lykkäykset kumoa sen väitteitä. Se huomauttaa erityisesti, että takaisinmaksun lykkäykset ovat pidentäneet ja siis muuttaneet valtion takauksia vain erittäin vähän, eikä komissiolla näin ollen ole oikeutta kyseenalaistaa näille takauksille antamaansa lupaa. Belgian hallituksen mukaan komission olisi joka tapauksessa pitänyt päätöksessään ottaa kantaa yksinomaan alkuperäisten takausten pidentymyksiin eikä takauksiin kokonaisuutena.
- 87 Vastaaja toteaa, ettei Belgian hallitus ole esittänyt väitteitään sen enempää vastauksessaan viralliseen huomautukseen, jonka komissio on esittänyt tukisäännösten 6 artiklan 4 kohdan mukaisessa menettelyssä, kuin oikeudenkäyntiä edeltävän menettelyn muussakaan vaiheessa. Vastaaja muistuttaa tältä osin periaatteesta, jonka mukaan hallinnollisessa menettelyssä ja kanteen yhteydessä esitettyjen perusteiden on vastattava toisiaan tarkasti. Lisäksi vastaaja huomauttaa, että komission päätös tukisäännösten 6 artiklan 4 kohdan mukaisen menettelyn aloittamisesta osoitti jo selvästi, ettei komission aikaisemman luvan katsottu koskevan SNCI:n ja Belfinin lainoille annettuja valtion takauksia.

- 88 Vastaajan mukaan riidanalainen päätös on lisäksi vahvistava päätös suhteessa tutkintamenettelyn aloittamista koskevaan päätökseen, joka on kannekelpoinen päätös.
- 89 Vastaajan mukaan väliintulija on näillä väitteillään muuttanut oikeudenkäynnin alaa. Väliintulija ei siis ole hyväksynyt asiaa sellaisena kuin se oli väliintulohehkellä.
- 90 Vastaaja katsoo, että tämä kanneperuste on kaikkien näiden syiden vuoksi jätettävä tutkimatta.
- 91 Belgian hallitus on istunnossa tähdentänyt, että sillä on väliintulijana oikeus esittää mitä tahansa oikeudellisia perusteita kantajan vaatimusten tueksi. Belgian hallituksen mukaan sillä, ettei se ole esittänyt tiettyjä väitteitä viralliseen huomautukseen antamassaan vastauksessa, ei ole merkitystä.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 92 Aluksi on todettava, että toisin kuin vastaaja väittää, Belgian hallitus ei ole muuttanut oikeudenkäynnin alaa esittämällä sellaisen kumoamisperusteen, johon kantaja ei ole vedonnut. Kuten työjärjestyksen 116 artiklan 4 kohdan sanamuodosta ilmenee, väliintulija ei voi laajentaa niitä asianosaisen vaatimuksia, joita se väliintulollaan tukee, mutta se voi vapaasti valita ne perusteet ja väitteet, joihin se vetoaa asianosaisen vaatimusten tueksi.
- 93 Tämä valinnanvapaus ei sitä paitsi koske ainoastaan hallinnollisen menettelyn aikana esitettyjä väitteitä. Belgian hallitus ei tietenkään voi vedota sellaisiin

tosiseikkoihin, jotka eivät olleet komission tiedossa ja joita se ei ollut halunnut ilmoittaa komissiolle hallinnollisen menettelyn kuluessa (ks. yhdistetyt asiat C-278/92, C-279/92 ja C-280/92, Espanja v. komissio, tuomio 14.9.1994, Kok. 1994, s. I-4103, 31 kohta), mutta mikään ei estä sitä esittämästä lopullista päätöstä vastaan sellaista oikeudellista perustetta, johon ei ollut vedottu hallinnollisessa menettelyssä.

- 94 Toisin kuin vastaaja esittää kirjelmässään, sääntö, jota yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ovat soveltaneet yhtäältä oikeudenkäyntiä edeltävässä menettelyssä esitettyjen perusteiden ja toisaalta kanteen yhteydessä esitettyjen perusteiden vastaavuuden osalta (ks. esim. asia T-57/89, Alexandrakis v. komissio, tuomio 29.3.1990, Kok. 1990, s. II-143, 8 ja 9 kohta ja asia C-105/91, komissio v. Kreikka, tuomio 17.11.1992, Kok. 1992, s. I-5871, 12 kohta), ei ole yleinen sääntö. Sääntöä sovelletaan vain siihen, mikä väistämättä ilmenee eräistä säännöksistä, kuten yhteisöjen henkilöstöä koskevissa asioissa Euroopan yhteisöjen virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen 91 artiklan 2 kohdasta ja jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevien kanteiden yhteydessä EY:n perustamissopimuksen 169 artiklasta. EY:n perustamissopimuksen 169 artiklalla käyttöön otetussa erityisessä järjestelmässä vastaavuussääntöön ei myöskään vedota jäsenvaltiota vastaan, eikä jäsenvaltiolla siis ole velvollisuutta rajoittaa tuomioistuimessa esittämiään väitteitä niihin, joihin se on vedonnut oikeudenkäyntiä edeltävän menettelyn kuluessa esittämissä huomautuksissaan.
- 95 On vielä todettava, että komission valtioneuosta tekemillä lopullisilla päätöksillä on omia oikeusvaikutuksia, joten ne, joita päätös koskee, voivat riitauttaa tällaisen päätöksen tuomioistuimessa riippumatta siitä, ovatko he riitauttaneet päätöksen riidanalaista tukea koskevan tutkimusmenettelyn aloittamisesta (asia T-129/96, Preussag Stahl v. komissio, tuomio 31.3.1998, Kok. 1998, s. II-609, 31 kohta). Toisin kuin vastaaja väittää, se, ettei Belgian hallitus ollut tuomioistuimessa riitauttanut komission päätöstä aloittaa kantajan hyväksi toteutuja toimenpiteitä koskeva tutkimusmenettely, ei näin ollen estä Belgian hallitusta esiintymästä väliintulijana komission lopullisesta päätöksestä nostetun kanteen käsittelyssä.
- 96 Näistä alustavista huomautuksista ilmenee, että tämän kanneperusteen asiasisältö on tutkittava.

- 97 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan oikeusvarmuuden periaatteen tarkoituksena on taata niiden tilanteiden ja oikeudellisten suhteiden ennakoitavuus, joihin yhteisön oikeutta sovelletaan (asia C-63/93, Duff ym., tuomio 15.2.1996, Kok. 1996, s. I-569, 20 kohta). Tältä osin on olennaista, että yhteisön toimielimet noudattavat tekemiensä toimien koskemattomuuden periaatetta, eli ne voivat muuttaa oikeussubjektien oikeudelliseen ja aineelliseen asemaan vaikuttavia toimia vain toimivalta- ja menettelytapasääntöjä noudattaen (asia T-229/94, Deutsche Bahn v. komissio, tuomio 21.10.1997, Kok. 1997, s. II-1689, 113 kohta).
- 98 Tämän periaatteen loukkaamiseen ei kuitenkaan voida tehokkaasti vedota, jos oikeussubjekti, jonka oikeudelliseen tai aineelliseen asemaan kyseinen päätös on vaikuttanut, ei ole noudattanut päätöksessä asetettuja ehtoja (asia T-331/94, IPK v. komissio, tuomio 15.10.1997, Kok. 1997, s. II-1665, 45 kohta).
- 99 Tässä tapauksessa on todettava, ettei yksikään SNCI:n ja Belfinin lainoille annetuista valtion takauksista enää vuonna 1996 kuulunut niiden lupien alaisuuteen, jotka komissio oli antanut vuosina 1982 ja 1985 tekemillään päätöksillä. Belgian viranomaiset nimittäin olivat mainittuja komission päätöksiä seuranneiden vuosien aikana tehneet lainojen takaisinmaksuehtoihin eräitä merkittäviä muutoksia, jotka olivat erittäin edullisia kantajalle. Belgian hallituksen tältä osin esittämistä selvityksistä (väliintulokirjelmän 12 kohta) ilmenee etenkin, että Belgian valtio oli uusinnut 198 miljoonan BEF:n määrän 680 miljoonan BEF:n luotosta ja sallinut SNCI:n eri luottojen takaisinmaksun lykkäämisen ja luottoihin liittyvien valtion takausten pidentämisen usealla vuodella.
- 100 Näitä muutoksia ei ilmoitettu komissiolle, eikä niitä voida pitää vuosina 1982 ja 1985 annettujen lupien ehtojen mukaisina. Komissio oli vuoden 1982 päätöksessään huomauttanut Belgian hallitukselle, että ilmoitetuille toimenpiteille annetun luvan oli merkittävä sen mahdollisuuden loppumista, että kantaja yrittää ratkaista ongelmansa valtion taloudellisella tuella; muutoksilla, joita Belgian viranomaiset ovat sittemmin tehneet hyväksytyyn toimenpiteeseen, on selvästi rikottu tätä lupapäätöksen soveltamista koskevaa sääntöä. Komissio on vuoden 1985 päätöksessä täsmentänyt, että hyväksytyt tuet on suoritettava ennen

31.12.1985, ja tämä yksityiskohtainen määräys estää sen, että sallittuun lainajärjestelmään voitaisiin myöhemmin tehdä merkittäviä muutoksia kantajan hyväksi. On joka tapauksessa selvää, että luvat, joita komissio antaa valtiontukien osalta, voivat koskea toimenpiteitä vain sellaisina, kuin ne on ilmoitettu, eikä lupien vaikutuksen voida katsoa ulottuvan toimenpiteiden toteuttamiselle alun perin varatun ajan yli.

- 101 Kolmas kumoamisperuste, jonka mukaan vuosien 1982 ja 1985 päätöksiä on rikottu, on näin ollen hylättävä.

Neljäs kumoamisperuste, jonka mukaan perustelut ovat puutteellisia

Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet ja niiden perustelut

- 102 Kantaja toteaa, että riidanalaista päätöstä on tuettu virheellisillä väittämillä ja että komissio ei ole selvittänyt, mistä syystä se ei ole pitänyt näiden väittämien kiistämiseksi esitettyjä väitteitä asiassa merkityksellisinä. Komissio esimerkiksi on mitään perusteluita esittämättä väittänyt päätöksessään, että Vallonian maakunta oli päättänyt ottaa yrityksen valvontaansa, että riippumaton asiantuntija oli suositellut tervehdyttämissuunnitelmasta luopumista ja että osakkeenomistaja Socinduksen vetäytyminen johtui yrityksen huonoista kannattavuusnäkyksistä.
- 103 Kantaja katsoo, että päätös on perusteltu puutteellisesti.
- 104 Belgian hallitus toteaa, että päätös on perusteltu puutteellisesti siltä osin, kuin komissio on kieltäytynyt hyväksymästä SNCI:n ja Belfinin lainoja täsmentämättä, mitä lainoja se tarkkaan ottaen tarkoittaa ja mikä osa näihin lainoihin

liittyvistä valtion takauksista on tukea. Belgian hallitus katsoo, että näissä olosuhteissa ei ole mahdollista ymmärtää päätöksen päätösosaa, jonka mukaan ”Belgian on poistettava — — 1 artiklassa mainitut tuet ja perittävä takaisin jo maksetut laittomat tuet korkoineen tuen myöntämispäivästä alkaen”.

- 105 Vallonian maakunta ja SWS katsovat, että komissio on perustellut päätöksen huonosti siltä osin, kuin komissio on soveltanut ankaria ja teoreettisia periaatteita ottamatta huomioon päätöksensä taloudellisia ja yhteiskunnallisia seurauksia.
- 106 Siltä osin kuin kantajan väitteet koskevat eräiden riidanalaisessa päätöksessä olevien tosiasiaväittämien oikeellisuutta, komissio viittaa vastaukseksi ensimmäisen ja toisen kanneperusteen osalta esittämiinsä väitteisiin.
- 107 Muilta osin vastaaja korostaa, että sen oikeudellinen ja taloudellinen analyysi kantajan tapauksesta on esitetty päätöksessä asianmukaisella tavalla.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 108 Perustamissopimuksen 15 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan komission päätökset on perusteltava. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perusteluista on selkeästi ja yksiselitteisesti käytävä ilmi yhteisön toimielimen riidanalaisen toimenpiteen perustelut siten, että henkilöille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt, jotta he voivat puolustaa oikeuksiaan, ja että yhteisöjen tuomioistuimet voivat valvoa toimenpiteen laillisuutta. Yhteisön toimielimen ei kuitenkaan tarvitse perusteluissaan esittää kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevia yksityiskohtia, koska perusteluja arvioitaessa on otettava huomioon päätöksen sanamuodon lisäksi myös asiayhteys ja kaikki asiaa koskevat oikeussäännöt (asia T-243/94, *British Steel v. komissio*,

24.10.1997, Kok. 1997, s. II-1887, 159 ja 160 kohta ja em. yhdistetyt asiat Hoogovens Groep v. komissio, tuomion 24 kohta).

- 109 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa yhtäältä, että perustelujen puutteellisuutta koskevilla kantajan väitteillä pääasiallisesti moititaan komissiota siitä, ettei se ole arvioinut eräitä tosiseikkoja oikein, ja että toisaalta Vallonian maakunnan ja SWS:n väitteillä moititaan komissiota siitä, ettei se ole päätöksessään ottanut huomioon arviointinsa taloudellisia ja yhteiskunnallisia seurauksia. On selvää, etteivät nämä väitteet koske perustelujen olemassaoloa vaan niiden paikkansapitävyyttä. Väitteet eivät siis todellisuudessa koske perusteluvollisuutta (ks. tältä osin asia C-367/95 P, komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomio 2.4.1998, Kok. 1998, s. I-1719, 66 ja 67 kohta ja asia T-295/94, Buchmann v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok. 1998, s. II-813, 45 kohta). Väitteet liittyvät pikemminkin ensimmäiseen ja kuudenteen kumoamisperusteeseen.
- 110 Tämän kanneperusteen osalta riittää, kun todetaan, että kantaja on voinut tutkia, onko riidanalainen päätös asianmukainen, ja puolustaa oikeuksiansa, ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi tältä osin valvoa päätöksen laillisuutta (ks. tältä osin em. asia Preussag Stahl v. komissio, tuomion 93 kohta). Komissio on riidanalaisessa päätöksessä esittänyt kattavan selvityksen asian tosiseikoista ja Belgian viranomaisten väitteistä, sellaisina kuin komissio on ne ymmärtänyt, sekä kutakin kantajan hyväksi suoritettua toimenpidettä koskevasta oikeudellisesta arvioinnistaan. Komissio on selvittänyt laajasti syitä, joiden perusteella se katsoi, että kyseiset toimenpiteet ovat valtiontukea ja soveltumattomia yhteismarkkinoille. Belgian hallitus ei voi SNCI:n ja Belfinin lainojen osalta väittää, että sen on mahdoton tietää, mistä lainoista on kysymys. Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee selvästi, että se koskee kaikkiin Belfinin ja SNCI:n lainoihin liittyviä kaikkia takuita.
- 111 Edellä olevasta seuraa, että neljäs kumoamisperuste on hylättävä.

Viides kumoamisperuste, jonka mukaan puolustautumisoikeuksia on loukattu

Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet ja niiden perustelut

- 112 Kantaja, Vallonian maakunta ja SWS toteavat, ettei komissio ole ennen päätöksen tekemistä ollut yhteydessä SWS:ään, vaikka SWS oli ilmoittanut sille olevansa valmis antamaan lisätietoja tai muuttamaan toteutettavaksi aiottua tervehdyttämissuunnitelmaa osittain. Kantaja hämmästelee etenkin sitä, ettei komissio esittänyt kysymyksiä Laplace Conseil'n ja Davy Clecimin lausunnoista tai Vallonian maakunnan väitetystä sekaantumisesta suunniteltuun toimenpiteeseen.
- 113 Kantaja toteaa lisäksi, että silloin kun tutkimusmenettely ei koske jäsenvaltion suoria toimenpiteitä vaan pikemminkin jonkin toisen tahon osallistumista, on tärkeää, että jäsenvaltion lisäksi myös tämä toinen taho saa tehokkaasti esittää näkökantansa.
- 114 Kantajan mukaan puolustautumisoikeuksia ei näissä olosuhteissa ole riittävästi kunnioitettu.
- 115 Belgian hallitus tukee näitä väitteitä.
- 116 Vastaaja toteaa, että menettelyssä, jonka komissio on aloittanut tukisäännösten 6 artiklan 4 kohdan nojalla, jäsenvaltio on komission pääasiallinen keskustelukumppani, koska komission päätös osoitetaan sille. Niiltä muilta, joita asia koskee, on pyydetty lausunto. Vastaaja korostaa, että se on tässä tapauksessa noudattanut näitä periaatteita täysin.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 117 Tukisäännösten 6 artiklan 4 kohdan mukaan komission on pyydettävä asianosaisilta lausunnot, ennen kuin se toteaa, että tuki on soveltumaton yhteismarkkinoille. Tässä tapauksessa komissio on täyttänyt tämän velvollisuuden. Se on 11.10.1996 julkaissut *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* tiedonannon, jossa se on kehottanut Belgian hallitusta sekä toisia jäsenvaltioita ja muita, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa kuukauden kuluessa (ks. edellä 17 kohta). Komissio on tämän määräajan päätyttyä lähettänyt saadut huomautukset Belgian viranomaisille.
- 118 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kantaja ja väliintulijat eivät näissä olosuhteissa voi väittää, että SWS:n menettelyllisiä oikeuksia olisi loukattu. Ei ole etenkään mitään syytä moittia komissiota siitä, että se on pyytänyt lisätietoja Belgian viranomaisilta eikä Vallonian maakunnalta tai SWS:ltä. Kuten komissio on kirjelmässään aiheellisesti huomauttanut, sen toimintatapa oli täysin perusteltu, koska valtiontukia koskevat lopulliset päätökset on osoitettava jäsenvaltioille. Asiakirja-aineistosta ilmenee lisäksi, että SWS ja Vallonian maakunta ovat osallistuneet riidanalaisen päätöksen tekemistä edeltäneeseen hallinnolliseen menettelyyn. SWS on esimerkiksi laatinut monia niistä asiakirjoista, joita Belgian Euroopan unionissa oleva pysyvä edustusto on toimittanut komissiolle.
- 119 Muilta osin riittää, kun todetaan, että SWS:llä ja Vallonian maakunnalla on henkilöinä, joita asia koskee, ollut tilaisuus esittää huomautuksensa komission *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* julkaiseman tiedonannon johdosta.
- 120 Edellä esitetyistä syistä myös viides kumoamisperuste on hylättävä.

Kuudes kumoamisperuste, jonka mukaan perusoikeutta työhön on loukattu, EHTY:n ja EY:n perustamissopimuksen johdanto-osia ja tavoitteita on rikottu ja suhteellisuusperiaatetta on loukattu

Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet ja niiden perustelut

- 121 Kantaja, Vallonian maakunta ja SWS väittävät, että riidanalaisen päätöksen tueksi esitetyt syyt ovat perustavanlaatuisten periaatteiden ja erityisesti oikeutta työhön koskevan periaatteen vastaisia.
- 122 Vallonian maakunta ja SWS toteavat tältä osin, ettei komissio ole millään tavalla ottanut huomioon niitä vaikutuksia, joita sen päätöksellä saattaisi olla kantajan palveluksessa olevien henkilöiden irtisanomiseen ja maakunnan sosiaaliseen tilanteeseen. Niiden mukaan komissio on siten loukannut Eurooppa-neuvoston tunnustamaa ja useissa kansainvälisissä asiakirjoissa, kuten ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa, taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa sekä Euroopan sosiaalisessa peruskirjassa tunnustettua oikeutta työhön. Nämä väliintulijat korostavat, että kysymys on perusoikeudesta, joka näin ollen on osa yhteisön oikeusjärjestystä. Sen lisäksi, että valtioneukia koskevan päätöksen on täytettävä vapaata kilpailua koskevat vaatimukset, sen on näiden väliintulijoiden mielestä myös perustuttava inhimillisiin ja sosiaalisiin näkökohtiin.
- 123 Koska komissio on kieltäytynyt ottamasta huomioon niitä vakavia vaikutuksia, joita sen päätöksellä yhteiskunnallisesti on, se on näiden väliintulijoiden mukaan myös loukannut suhteellisuusperiaatetta, joka edellyttää, että silloin kun on mahdollista valita usean asianmukaisen toimenpiteen välillä, on valittava vähiten pakottava ja valvottava, että asetetut rasitteet eivät ole liian suuria tavoiteltuihin päämääriin nähden.
- 124 Väliintulijoiden mukaan komissio on irtisanomisia aiheuttaessaan lisäksi rikkonut EHTY:n perustamissopimuksen johdanto-osaa, jossa jäsenvaltiot ilmaisevat

pyrkimyksensä ”perustuotantoaan laajentamalla edistä[ä] elintason nousua ja rauhantyötä”, ja EHTY:n perustamissopimuksen 2 artiklaa, jonka mukaan yhteisön on turvattava ”jatkuva työllisyys” sekä huolehdittava siitä, että ”jäsenvaltioiden taloudelle ei aiheuteta olennaista ja jatkuvaa häiriötä”, sekä EY:n perustamissopimuksen johdanto-osassa ja 2 artiklassa ilmaistuja samantyyppisiä tavoitteita.

- 125 Belgian hallitus tukee tätä kanneperustetta.
- 126 Vastaja huomauttaa, että tämä kanneperuste on kanteessa muotoiltu täysin abstraktisti ja epämääräisesti. Tämän vuoksi vastaja pyytää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jättäisi perusteen tutkimatta, koska vastaja ei ole pystynyt puolustamaan intressejään.
- 127 Vallonian maakunnan ja SWS:n väitteet ovat komission mielestä merkityksettä, koska komissio ei voi poiketa perustamissopimuksesta, tukisäännöstöstä sekä yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä. Komissio huomauttaa lisäksi, etteivät nämä väliintulijat ole kiistäneet tukisäännösten lainmukaisuutta.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 128 Kun otetaan huomioon kyseisen yrityksen vaikea tilanne, oli ennakoitavissa, että riidanalainen päätös merkitsee sen joutumista konkurssiin ja aiheuttaa huomattavia yhteiskunnallisia seurauksia. Kuten toisen kanneperusteen yhteydessä on todettu, komissio kuitenkin saattoi järkevästi päätellä, että suunnitelluilla tuilla ei missään tapauksessa voitu varmistaa yrityksen elinkelpoisuuden palautumista. On selvää, ettei oikeutta työhön ja perustamissopimuksen 2 artiklaa voida tulkita niin, että komissiolla olisi velvollisuus sallia julkiset tuet yritykselle, joka ei liiketoiminnaltaan tai taloudellisesti ole elinkelpoinen, pelkästään sen vuoksi, että keinotekoisesti varmistettaisiin työllisyyden säilyminen yrityksessä. Tällainen

tulkinta olisi ristiriidassa suhteellisuusperiaatteen kanssa, joka valtiontukien alalla edellyttää muun muassa, että yhteismarkkinoilla pysytetään terve kilpailutilanne (ks. vastaavasti em. asia Cityflyer Express v. komissio, tuomion 55 kohta). Koska EHTY:n tehtävänä on sopusointuisten yhteismarkkinoiden toteuttaminen (perustamissopimuksen 2 artikla) ja koska muodossa tai toisessa myönnettyjä valtiontukia on pääsääntöisesti pidettävä soveltumattomina näille markkinoille (perustamissopimuksen 4 artikla), komissio ei saa hyväksyä tukea elinmahdollisuuksia vailla olevalle yritykselle ja siten järkyttää yhteismarkkinoiden tasapainoa asettamalla kilpailevat terästeollisuusyritykset huonompaan asemaan ilman, että se olisi taloudellisesti perusteltua.

129 Tästä seuraa, että kuudes kumoamisperuste on hylättävä.

Seitsemäs kumoamisperuste, jonka mukaan yhdenvertaisuusperiaatetta on loukattu

Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet ja niiden perustelut

130 Vallonian maakunnan ja SWS:n mukaan EY:n perustamissopimus ja komission valtiontukien osalta kehittämät suuntaviivat ovat huomattavasti joustavampia kuin EHTY:n perustamissopimuksessa ja tukissäännöstössä olevat säännöt valtiontuista. Näiden väliintulijoiden mukaan on todennäköistä, että kantajan hyväksi toteutetut toimenpiteet olisi hyväksytty, jos ne olisivat kuuluneet EY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan. Väliintulijoiden mukaan komissio on loukannut yhdenvertaisuusperiaatetta, kun se on kieltäytynyt tulkitsemasta EHTY:n säännöksiä EY:n säännösten valossa ja ottamasta huomioon sitä, että EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolo päättyy muutaman vuoden kuluttua.

- 131 Vastaaja toteaa, että tämä väite on ristiriidassa EY:n perustamissopimuksen 232 artiklan kanssa.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 132 EY:n perustamissopimuksen 232 artiklasta ilmenee, että tämän sopimuksen määräyksillä ei muuteta EHTY:n perustamissopimuksen määräyksiä, joiden oma soveltamisala siten säilyy (asia 239/84, Gerlach, tuomio 24.10.1985, Kok. 1985, s. 3507, 9 kohta ja asia T-4/97, D'Orazio ja Hublauer v. komissio, määräys 29.9.1997, Kok. 1997, s. II-1505, 18 kohta). On katsottava, että kanneperuste, jonka mukaan yhdenvertaisuusperiaatetta on loukattu ja valtiontukia koskevat EY:n säännöt ovat joustavampia kuin EHTY:n perustamissopimuksessa ja komission antamassa tukisäännöstössä olevat säännöt, on perusteeton.
- 133 Myös seitsemäs kumoamisperuste on hylättävä.

Tukisäännöstön lainvastaisuutta koskeva ensimmäinen kanneperuste, jonka mukaan perustamissopimuksen 95 artiklan kolmatta ja neljättä kohtaa on rikottu

Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet ja niiden perustelut

- 134 Kantajan mukaan tukisäännöstön antaminen on merkinnyt huomattavaa muutosta komission toimivaltaan, koska komissiolle on annettu toimivalta tutkia tuet, aloittaa tätä koskeva kontradiktorinen menettely ja tarpeen vaatiessa hyväksyä tuet ja valvoa niiden täytäntöönpanoa. Kaikki komission toimivaltaa koskevat muutokset ja järjestelyt kuuluvat kuitenkin perustamissopimuksen 95 artiklan kolmannen ja neljännen kohdan soveltamisalaan. Kantajan mukaan

komissio on rikkonut näitä määräyksiä käyttäessään säännösten perustana muita säännöksiä kuin perustamissopimuksen 95 artiklaa. Kantaja katsoo lisäksi, että tukisäännöstö ei koske ”tapauksi[a], joista ei määrätä tässä sopimuksessa”. Perustamissopimuksen 54 ja 57 artiklassa nimittäin määrätään nimenomaisesti yhteisön rahoitustuista ja tuotantoa koskevista toimenpiteistä.

- 135 Komissio huomauttaa, että perustamissopimuksen 95 artiklan ensimmäinen ja toinen kohta mahdollistavat toimenpiteissä olevien aukkojen täyttämisen, koska niissä annetaan komissiolle mahdollisuus tehdä neuvoston puoltavan lausunnon saatuaan päätös, joka osoittautuu tarpeelliseksi perustamissopimuksen 2, 3 ja 4 artiklassa määrättyjen yhteisön tavoitteiden saavuttamiseksi, kun taas perustamissopimuksen 95 artiklan kolmannessa ja neljännessä kohdassa tehdään mahdolliseksi komission toimivaltaa koskevien perustamissopimuksen määräysten muuttaminen ja tarkistaminen. Komission mukaan tukisäännöstö vastaa 95 artiklan ensimmäistä ja toista kohtaa, koska sillä on tarkoitus ottaa yhteismarkkinoiden moitteettoman toiminnan toteuttamiseksi käyttöön yhteisön järjestelmä, jolla voidaan varmistaa tietuentyyppisten tukien myöntäminen yhteisön terästeollisuudelle.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 136 Perustamissopimuksen 95 artiklan ensimmäisen ja toisen kohdan nojalla komissiolla on toimivalta tehdä kaikki sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavat yleiset tai yksittäiset päätökset, joista ei määrätä tässä sopimuksessa. Kyseisillä määräyksillä komissio nimittäin valtuutetaan tekemään päätös tai antamaan suositus sen jälkeen, kun neuvoston yksimielinen puoltava lausunto on saatu ja EHTY:n neuvoa-antavaa komiteaa kuultu, kaikissa sellaisissa perustamissopimuksessa sääntelemättömissä tapauksissa, joissa tällainen päätös tai suositus osoittautuu tarpeelliseksi jonkin 2, 3 ja 4 artiklassa määrätyn yhteisön tavoitteen saavuttamiseksi hiilen ja teräksen yhteismarkkinoiden toiminnassa 5 artiklan mukaisesti. Tästä seuraa, että koska EHTY:n perustamissopimuksella — toisin kuin EY:n perustamissopimuksella — ei komissiolle tai neuvostolle anneta minkäänlaista erityistoimivaltaa hyväksyä valtion tukia, komissio on 95 artiklan ensimmäisen ja toisen kohdan perusteella toimivaltainen ryhtymään kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin perustamissopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi ja siis hyväksymään vahvistamaansa menettelyä noudattaen ne tuet, jotka vaikuttavat tarpeellisilta näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Komissio on

näin ollen perustamissopimuksen erityismääräyksen puuttuessa toimivaltainen tekemään sellaisia yleisiä tai yksittäisiä päätöksiä, jotka ovat tarpeellisia perustamissopimuksen tavoitteiden toteuttamiseksi. Perustamissopimuksen 95 artiklan ensimmäisessä ja toisessa kohdassa ei tarkenneta millään tavoin niiden päätösten soveltamisalaa, joita komissio voi tehdä (em. asia EISA v. komissio, tuomion 64 ja 65 kohta). Tukisäännöstöstä päättäminen kuuluu juuri sen toimivallan alaan, joka komissiolle on annettu perustamissopimuksen 95 artiklan ensimmäisellä ja toisella kohdalla (em. asia EISA v. komissio, tuomion 66 ja 72 kohta).

- 137 Tästä seuraa, että tukisäännösten lainvastaisuutta koskeva ensimmäinen kanneperuste on hylättävä.

Tukisäännösten lainvastaisuutta koskeva toinen kanneperuste, joka koskee perustamissopimuksen 67 artiklan ja tarpeen vaatiessa myös ETY:n perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan rikkomista

Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet ja niiden perustelut

- 138 Kantaja toteaa, että tukisäännöstö ei koske ainoastaan määrätuille tuensaajille myönnettyjä tukia vaan myös tarkemmin määrittelemättömiä tukia, kuten tutkimus- ja kehitystyöhön ja ympäristönsuojeluun myönnettäviä tukia tai tietyille epäsuotuisille alueille myönnettävää tukea. Kantajan mukaan nämä asiat eivät kuulu EHTY:n perustamissopimuksen vaan pikemminkin ETY:n perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan soveltamisalaan.
- 139 Kantaja katsoo myös, että tukisäännöstö on ristiriidassa EHTY:n perustamissopimuksen 67 artiklan kanssa. Kantajan mukaan ”EHTY:n perustamissopimuksella ei ole perusteellisesti säännelty yleisiä tukia, jotka ovat omiaan vaikuttamaan tuntuvasti kilpailuun hiilen ja teräksen yhteismarkkinoilla — — . Perustamissopimuksen 67 artiklassa on enintään annettu komissiolle toimivalta — — antaa neuvostoa ja neuvoa-antavaa komiteaa kuultuaan [jäsenvaltioille] suosituksia, jos näiden toimet ovat omiaan saamaan aikaan vakavaa epätasapainoa”.

- 140 Vastääaja huomauttaa, että perustamissopimuksen 4 artiklan c alakohta ja 67 artikla koskevat eri asioita, sillä ensin mainitussa kielletään jäsenvaltioiden tietyt toimenpiteet alalla, joka perustamissopimuksen mukaan kuuluu yhteisön toimivaltaan, ja toisella pyritään estämään kilpailun vahingoittaminen jäsenvaltioiden käyttäessä niille jäänyttä toimivaltaa.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 141 Kuten tukisäännösten lainvastaisuutta koskevan edellisen kanneperusteen yhteydessä on todettu, perustamissopimuksen 95 artiklan ensimmäinen ja toinen kohta ovat asianmukainen oikeudellinen perusta tukisäännöstellä. On selvää, että säännöstöä, jolla otetaan käyttöön terästeollisuuden tukia koskevia tiettyjä yleisiä sääntöjä, ei voida antaa EY:n perustamissopimuksen perusteella. Oikeudellisena perustana ei voida käyttää myöskään EHTY:n perustamissopimuksen 67 artiklaa, koska tämä määräys ei koske valtiontukia (em. asia *De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg v. korkea viranomainen*, tuomion 42 ja 43 kohta).
- 142 Tästä seuraa, että tukisäännösten lainvastaisuutta koskeva toinen kanneperuste on hylättävä.

Tukisäännösten lainvastaisuutta koskeva kolmas kanneperuste, jonka mukaan komissio on ylittänyt toimivaltansa, tehnyt ilmeisen arviointivirheen ja loukannut yhdenvertaisuusperiaatetta

Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet ja niiden perustelut

- 143 Kantaja toteaa, että komissiolle annettu toimivalta on toimivaltaa organisoida markkinat ja "saada aikaan elinkeinonharjoittajien eduksi mahdollisimman suotuisat olosuhteet, jotta nämä voivat kehittyä tilanteessa, jossa vallitsee

oikeusvarmuus”. Kantajan mukaan komissio on tukisäännöstöstä päättäessään ylittänyt tämän toimivaltansa, koska säännöstöllä on ollut ”taloudellisesti järjestettäviä seurauksia”, kun se on esimerkiksi johtanut ”tilanteeseen, jossa teollisuudenharjoittajat ovat joutuneet vain odottamaan”. Tältä osin kantaja selittää, että komissio on vuodesta 1991 vuoteen 1996 ulottuneena aikana saanut aikaan suurta epävarmuutta. Komissio on etenkin jättänyt reagoimatta terästeollisuusalan kriisiin.

144 Kantaja katsoo lisäksi, että tukisäännöstö on johtanut syrjintään, koska siinä asetetaan sulkemiseen myönnettävän tuen edellytykseksi kokonaisen tuotantolaitoksen sulkeminen. Tämä edellytys merkitsee, että yritysten, joilla on tuotantolaitoksia eri toimipaikoilla, on helpompi päättää kokonaisen tuotantolaitoksen sulkemisesta kuin kantajan kaltaisten yritysten, joilla on vain yksi tuotantolaitos. Kantajan mukaan komissio on tehnyt arviointivirheen, jonka se on implisiittisesti myöntänyt, kun se on poistanut tämän syrjinnän päättäessään vuonna 1996 uudesta tukisäännöstöstä.

145 Vastaaja toteaa, että tukisäännöstössä määrätään yksiselitteisesti, että se tulee voimaan 1.1.1992 ja että sitä sovelletaan 31.12.1996 saakka. Vastaajan mielestä näissä olosuhteissa ei voida katsoa, että tukisäännöstö olisi aiheuttanut epävarmuutta terästeollisuuden tukien tulevaisuudesta.

146 Seuraavaksi vastaaja tähdentää, ettei sen toiminnalla vuosina 1991—1996 ole merkitystä tukisäännöstön lainmukaisuutta tutkittaessa.

147 Lopuksi vastaaja väittää, että kantajan väite, joka koskee erillisiä tuotantolaitoksia hallinnoivien yritysten ja vain yhden teollisuuslaitoksen varassa toimivien

yritysten välistä syrjintää, on hylättävä tukisäännösten 4 artiklan 2 kohdan neljännen luetelmakohdan perusteella, sillä sen mukaan sulkemiseen myönnettävien tukien hyväksyminen edellyttää, ettei tukea saava yritys ole terästeollisuusyrityksen välittömässä tai välillisessä valvonnassa ja ettei se itse valvo tällaista yritystä.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

148 Kantajan väitteet, joilla se on pyrkinyt osoittamaan, että komissio on ”ylittänyt toimivaltansa”, tarkoittavat pääasiallisesti sitä, että komissio ei ole riittävästi ottanut huomioon terästeollisuusalan kriisiä ja että se on tehnyt ilmeisen arviointivirheen katsoessaan, ettei ollut tarpeen antaa joustavampaa tukisäännöstöä.

149 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa tukisäännösten johdanto-osan huomioon ottaen, että komissio on yhtäältä halunnut ”olla poistamatta terästeollisuudelta tutkimus- ja kehitysohjon myönnettävää tukea sekä tukea, jonka tarkoitus on antaa terästeollisuudelle mahdollisuus mukauttaa laitoksiaan uusien ympäristönsuojelua koskevien standardien mukaisiksi”, ja ”salli[a] sosiaali[sen] tu[en], jolla pyritään edistämään laitosten osittaista sulkemista ja rahoitustu[en], jolla pyritään — — kaiken — — toiminnan lopulliseen lakkauttamiseen”, ja toisaalta ”kiel[tää] — — kaiken muun toiminta- tai rahoitustuen myöntämi[sen] — — terästeollisuuden yrityksille [lukuun ottamatta poikkeusta, joka koskee alueellista investointitukea tietyille jäsenvaltioille — —] [jotta edelleen] varmist[ettaisiin] tasapuoliset kilpailuolosuhteet tällä alalla”. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että tätä tavoitteiden yhteensovittamista ei voida pitää järjettömänä, etenkin kun tukisäännöstössä ei suljeta pois mahdollisuutta sallia perustamissopimuksen 95 artiklan perusteella lupaavalta vaikuttavan rakennemuutoksen mahdollistava tuki ennalta-arvaamattomissa ja

poikkeuksellisissa tilanteissa (ks. edellä 79 kohta). Kun tämä toteamus otetaan huomioon, on selvää, että periaatteissa, jotka komissio on muotoillut tukisäännöstössä, ei ole ilmeistä arviointivirhettä eikä niihin liity ”toimivallan ylitystä”.

150 Tapahtuneeksi väitetystä yhdenvertaisuusperiaatteen loukkaamisesta riittää, kun todetaan, että kun otetaan huomioon tukisäännösten 4 artiklan 2 kohta, josta ilmenee, että sulkemiseen myönnettävät tuet väistämättä koskevat kokonaisten terästehtaiden sulkemista, kantaja ei ole selvittänyt, miten sulkeminen olisi todella helpompaa sellaisille yrityksille, joilla on tuotantolaitoksia eri toimipaikoilla, kuin yrityksille, joilla ei ole tuotantolaitoksia eri toimipaikoilla.

151 Tästä seuraa, että myös tukisäännösten lainvastaisuutta koskeva kolmas kanneperuste on hylättävä.

152 Edellä olevasta seuraa, että kanne on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

153 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian ja komissio on vaatinut oikeudenkäyntikulujen korvaamista, kantaja on velvoitet-

tava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaamaan komission oikeudenkäyntikulut.

154 Työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan väliintulijana oleva Belgian kuningaskunta vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

155 Työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan kolmannen alakohdan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi määrätä, että jos väliintulijana esiintyy muu kuin jäsenvaltio, ETA-sopimusvaltio tai EFTA:n toimielin tai valvontaviranomainen, mainitun väliintulijan on vastattava omista oikeudenkäyntikuluistaan. Nyt esillä olevassa asiassa on syytä velvoittaa kantajan vaatimuksia tukevat väliintulijat Vallonian maakunta ja SWS vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(laajennettu neljäs jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Kanne hylätään.

2) Kantaja veloitetaan vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaamaan vastaajan oikeudenkäyntikulut.

- 3) Kukin väliintulijoista velvoitetaan vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluis-
taan.

Moura Ramos	García-Valdecasas	
Tiili	Lindh	Mengozzi

Julistettiin Luxemburgissa 25 päivänä maaliskuuta 1999.

H. Jung

kirjaaja

R. M. Moura Ramos

laajennetun neljännen jaoston puheenjohtaja